

OPINNÄYTETYÖ

**”Se on paras paikka tässä kaupungissa, mahdollisesti
koko maassa, ja ehkä koko maailmassa.”**

Ukrainalaisten pakolaisten kokemuksia Nuorten taidetyöpajalla

Riikka Kalevo

Yhteisöpedagogin AMK

Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma

210 op

3/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi, järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Riikka Kalevo

Opinnäytetyön nimi: ”Se on paras paikka tässä kaupungissa, mahdollisesti koko maassa, ja ehkä koko maailmassa” Ukrainalaisten pakolaisten kokemuksia Nuorten taidetyöpajalla

Sivumäärä: 48 ja 8 liitesivua

Työn ohjaaja: Minna Rajalin

Työn tilaaja: ”Ukrainalaisten pakolaisten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla” -hanke, Nuorten taidetyöpaja, Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut

Tämän opinnäytetyön aiheena on ukrainalaisten pakolaisten kokemukset työpajatoiminnasta. Opinnäytetyön tilaajana toimi Jyväskylän nuorisopalveluiden alla toimivan Nuorten taidetyöpajan hanke ”Ukrainalaisten nuorten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla”. Hankeessa toiminnat on suunnattu 15-29 -vuotiaille vuonna 2022 Ukrainan sotaa Suomeen paenneille nuorille. Työpajatoimintaa toteutetaan Aurinkopaja nimisessä työpajassa, joka kuuluu Nuorten taidetyöpajan arjentaipajoihin.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten kokemuksia työpajasta sekä peilata näitä Ukraina -hankkeen sekä Nuorten taidetyöpajan tavoitteisiin. Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin laadullisena tapaustutkimuksena. Aineiston keräämiseen käytettiin Webropol -kyselypalvelun avulla toteutettua kyselyä, ryhmäkeskustelua sekä avointa ryhmähaastattelua. Kyselyyn vastasi yhteensä yhdeksän (9) pajalla osallistunutta nuorta, ryhmäkeskusteluun osallistui kuusi (6) ja avoimessa ryhmähaastattelussa oli mukana kaksi (2) nuorta. Tutkimusmenetelmät olivat laadullisia ja tarkemmin sanottuna narratiivisia.

Aineiston tuloksista voi todeta Ukraina -hankkeen sekä Nuorten taidetyöpajan tavoitteiden ja toimintamallien sekä arvojen toteutuvan Aurinkopajalla. Nuoret kokivat Aurinkopajan toiminnan tukevan heidän sopeutumistaan uuteen tilanteeseen ja ympäristöön Suomessa. Nuoret kokivat saavansa tarvitsemaansa tukea ja ohjausta Aurinkopajalla. Aineiston tuloksista korostuu erityisesti nuorten saamat sosiaaliset verkostot Aurinkopajalla sekä turvallisen ja positiivisen ympäristön merkitys.

Ukrainalaisia pakolaisia on vastaanotettu Suomeen viime vuoden aikana yli 40 000 ja tänä vuonna odotetaan kymmeniä tuhansia lisää. Maahanmuuton ja pakolaisten määrä lisääntyy Suomessa koko ajan ja yhteiskunnan on vastattava tähän erilaisille kotouttamista tukevilla palveluilla, esimerkiksi työpajoilla. Tämän opinnäytetyön tuloksien perusteella voi sanoa työpajatoiminnan olevan toimiva ympäristö kotoutumisen tukemiseen.

Asiasanat: kotoutuminen, maahanmuutto, työpajat

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community educator, Degree programme in NGO and Youth Work

Author: Riikka Kalevo

Title: "It's the best place in this city, possibly in the whole country, and maybe in the whole world" Experiences of Ukrainian refugees at the Youth Art Workshop

Number of Pages: 48 and 8 attachment pages

Supervisors: Minna Rajalin

Commissioned by: "Social strengthening of Ukrainian refugees through workshop activities" project, Youth Art Workshop, Youth Services of the City of Jyväskylä

More than 40,000 Ukrainian refugees have been received in Finland over the past year, and tens of thousands more are expected this year. The number of immigrants and refugees is increasing in Finland all the time. Society must respond to this with various services that support integration.

The subject of this thesis is the experiences of Ukrainian refugees in workshop activities. This thesis was commissioned by the "Social empowering of Ukrainian refugees through workshop activities" project of the Youth Art Workshop under Jyväskylä's youth services. In the project, the activities are aimed at young people under the age of 29, who fled the war in 2022 from Ukraine to Finland. Workshop activities are carried out in a workshop called Aurinkopaja, which belongs to the everyday skills workshops of the Youth Art Workshop.

The purpose of the thesis was to find out the young people's experiences from the workshop and to reflect these on the goals of the Ukraine project and the Youth Art Workshop. The thesis research was carried out as a qualitative case study. A survey, a group discussion, and an open group interview were used to collect the data. A total of nine (9) young people who participated in the workshop responded to the survey, six (6) took part in the group discussion and two (2) young people participated in the open group interview. The research methods were qualitative and, more precisely, narrative.

From the results of the data, it can be stated that the goals and operating model and the values of the Ukraine project and the Youth Art Workshop come true at Aurinkopaja. The young people felt that Aurinkopaja's activities supported their adaptation to the new situation and environment in Finland. The young people felt that they got the support and guidance they needed at Aurinkopaja. The results of the data particularly highlights the social networks young people get at Aurinkopaja and the importance of a safe and positive environment.

Keywords: integration, immigrants, workshops,

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	9
	2.1 Nuorten taidetyöpaja	9
	2.2 Ukraina -hanke ja Aurinkopaja	10
3	SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN TYÖPAJOILLA.....	13
	3.1 Sosiaalinen vahvistaminen työpajoilla.....	13
	3.2 Työpajatoiminta	14
4	MAAHANMUUTTO JA KOTOUTUMINEN.....	16
	4.1 Maahanmuutto Suomessa	16
	4.2 Kotoutuminen	17
	4.3 Kotoutumiseen vaikuttavat tekijät	19
	4.4 Kotoutuvat maahanmuuttaneet työpajoilla	20
5	TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS	22
	5.1 Kvalitatiivinen tapaustutkimus	22
	5.2 Narratiiviset menetelmät.....	23
	5.3 Kysely	24
	5.4 Ryhmäkeskustelu	25
	5.5 Avoin ryhmähaastattelu	25
	5.6 Ennakkovalmistelut	26
	5.7 Aineiston keruu.....	27

6	TUTKIMUKSEN ANALYYSI.....	29
6.1	Aineiston analyysimenetelmä.....	29
6.2	Aineiston esittely	30
6.3	Sopeutuminen ja ohjaus	31
6.4	Sosiaalisten verkostojen merkittävyys.....	32
6.5	Positiivinen ilmapiiri ja turvallinen ympäristö	34
6.6	Työpaja oppimisympäristönä.....	35
6.7	Katse tulevaisuuteen	36
7	POHDINTA.....	39
7.1	Johtopäätökset.....	39
7.2	Tulosten eettisyys, luotettavuus ja yleistettävyys	41
7.3	Omat oppimiskokemukset	43
7.4	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	44
	LÄHTEET	45
	LIITTEET.....	49

1 JOHDANTO

Pakolaisia saapuu Suomeen jatkuvasti. Etenkin viimeisen vuoden aikana, kun torstaina 24. helmikuuta 2022 Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan (Ulkoministeriö 2023). Ukrainasta on saapunut Suomeen yli 44 00 pakolaista ja vuoden 2023 aikana odotetaan 30–40 00 lisää. On Suomen ja suomalaisten velvollisuus auttaa ukrainalaisia kaikin mahdollisin keinoin. Suomessa onkin hyvät valmiudet auttaa tilapäisen suojelun saanutta pakolaista (Mikkonen 2022). Tilapäiseen suojeluun oikeutetut pakolaiset saavat oleskeluluvan Suomessa, joka on voimassa koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu EU:ssa jatkuu. Väliaikainen lakimuutos on voimassa 19.1.2023–4.3.2025. (Sisäministeriö 2022.) Vuoden Suomessa oltuaan tilapäisen suojelun statuksen saaneet ukrainalaiset saavat kuntapaikan ja pääsevät kunnallisten palveluiden piiriin (Sisäministeriö 2023a).

Pakolaisten määrän lisääntyminen vaatii yhteiskunnalta aktiivisesti toimia. Kunnallinen, yksityinen ja kolmas sektori sekä yksityishenkilöt voivat edistää kahdensuuntaista kotoutumista. Keväällä 2022 Ukrainan tilanne muuttui hyvin äkkiä, jonka seurauksena kymmeniä tuhansia pakolaisia alkoi saapua Suomeen. Siihen nopeasti reagoinut Jyväskylän kaupungin nuortenpalveluiden Nuorten taidetyöpajan ”Ukrainasta saapuvien pakolaisten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla” -hanke on ihanteellinen esimerkki, kuinka nopeasti asioita saadaan aikaan oikealla motivaatiolla sekä riittävällä useiden toimijoiden yhteistyöllä, joka mahdollistaa tarvittavat resurssit. Tässä opinnäytetyössä tulen viittaamaan kyseiseen hankkeeseen myös nimellä Ukraina -hanke.

Ukraina -hanke on Aluehallintoviraston ja Jyväskylän kaupungin rahoittama vuoden kestävä pilottihanke (4/2024–4/2023). Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda esiin Nuorten taidetyöpajan Ukraina -hankkeen Aurinkopajaan osallistuneiden nuorten kokemuksia työpajatoiminnasta. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, miten Ukraina -hankkeen sekä Nuorten taidetyöpajan tavoitteet ovat toteutuneet pajalle osallistuneiden nuorten näkökulmasta. Tutkimuksella saatujen tulosten avulla tulen myös tekemään kehittämisehdotuksia Aurinkopajan toimintaan. Tulen avaamaan opinnäytetyössäni Nuorten taidetyöpajan ja Ukraina -hankkeen tavoitteet, arvot ja toimintamallit luvussa 2. Aineiston keruussa käytin laadullisia ja narratiivisia menetelmiä. Näitä menetelmiä käytin kerätessäni aineiston sähköisen kyselyn, ryhmäkeskustelun sekä avoimen ryhmähaastattelun avulla. Aineiston keruunmenetelmällä tavoitteenani oli

myös saada nuoria pohtimaan omaa kokemusta Aurinkopajalla ja Aurinkopajan merkitystä heidän elämässään. Aineiston analyysissä käytin laadulliselle tutkimukselle tyypillistä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Työpajatoiminnan lisäksi käsittelen opinnäytetyössäni sosiaalista vahvistamista työpajoilla, maahanmuuttoa Suomessa, kotoutumista, siihen liittyviä käsitteitä sekä yksilön kotoutumisen prosessia.

Nuorten taidetyöpajalla kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusasiat ovat olleet pitkään kehittämisen kohteena. Vuosien saatossa aiheet ovat olleet vaihtelevissa määrin pinnalla mm. ryhmävaihtojen, työntekijöiden liikkuvuuden ja erilaisten hankkeiden kautta. Nuorten taidetyöpajalla maahanmuuttajien osuus pajanuorista on ollut parin prosentin luokkaa, mutta tavoitteena on ollut määrän kasvattaminen (Drabczyk, 2017, 8). Nykyisen tiedon mukaan kuitenkin maahanmuuttajataustaisten nuorten osallistuminen Nuorten taidetyöpajalla on nousussa. Vuosittaisesta reilusti yli 200 nuoresta Nuorten taidetyöpajan ryhmissä vuonna 2022 oli yhteensä 11 nuorta, joiden äidinkieli oli muu kuin suomi. Vuonna 2021 heitä oli kuusi ja vuonna 2020 kaksi. (Kataikko 2023.)

Nuorten taidetyöpajalla on ollut mukana maahanmuuttaja taustaisia nuoria, mutta heille ei ole ollut omaa pajaa (Mankonen 2015). Toisaalta on hyvä, ettei maahanmuuttajia pidetä erityisryhmänä, vaan kaikki ovat eri äidinkielistä tai taustoista huolimatta samassa ryhmässä. Kuitenkin Ukrainasta hiljattain Suomeen muuttaneiden nuorten oma ryhmä on palvellut hyvin. Nuorilla on ollut samaistumispintaa ja vaikean elämän tilanteen keskellä he ovat saaneet turvallisen ympäristön ja ystäviä. Lisäksi juuri Suomeen tulleen nuoren pajalle osallistuminen olisi aika mahdollista heikon kielitaidon takia.

Halusin tehdä opinnäytetyöni tästä aiheesta, koska tämä aihe on erittäin ajankohtainen ja ympäristö ainutlaatuinen. Opinnäytetyön prosessi alkoi jo syksyllä 2022, kun aloitin työharjoittelussa Aurinkopajalla yhteisöpedagogin opintoihin liittyen. Aloitin jo aikaisin pohtimaan opinnäytetyöni ideaa ja heti kun sain harjoittelupaikan, tiesin, että haluan tehdä opinnäytetyöni kyseiselle tilaajalle, koska pilottihanke oli niin mielenkiintoinen. Ilokseni myös tilaajalla oli kiinnostusta yhteistyöhön opinnäytetyön osalta. Edellisen syksyn ajan olen oppinut paljon Aurinkopajan toiminnasta ja keskustellut muiden Aurinkopajan ohjaajien kanssa opinnäytetyöstäni ja sen menetelmistä. Oma kokemukseni Aurinkopajan toiminnasta vaikuttaa tapaan toteuttaa aineiston keruu sekä koko opinnäytetyö. Tämä opinnäytetyö olisi siis varmasti erilainen, jos

olisin tullut täysin ulkopuolelta toteuttamaan opinnäytetyötäni etenkin aineiston keruuta sekä analyysia. Oma ääneni kuuluu vahvasti tässä opinnäytetyössä.

2 TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Tässä luvussa avaan tämän opinnäytetyön tilaajan toimintaympäristöä. Opinnäytetyöni tilaajana toimi Nuorten taidetyöpajalla toimiva Ukraina -hankkeen Aurinkopaja. Kerron yleisesti Nuorten taidetyöpajasta ja Ukraina-hankkeesta sekä niiden toimintamalleista.

2.1 Nuorten taidetyöpaja

Nuorten taidetyöpaja tarjoaa valmennusta, työkokeilua, toimintaa ja ohjausta 15–29-vuotiaille jyväskyläläisille nuorille. Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden Nuorten taidetyöpaja on ollut toiminnassa vuodesta 2001, jolloin perustettiin ensimmäinen pajaryhmä. Vuosien mittaan Nuorten taidetyöpajan toiminta on kasvanut ja nykyään vuosittain eri pajoille osallistuu yhteensä noin 300 nuorta aikuista (Kautto & Lehtipää 2014, 8). Kevään 2023 pajakalenterissa näkyy yhdeksän eri pajaryhmää, joista neljä on arjentaitopajoja ja viisi työelämäpajoja. Arjentaitopajoilla keskitytään arjenhallinnan ja omien voimavarojen vahvistamiseen, harjoitellaan hyvinvoinnintaitoja, itsetuntemusta sekä oman polun löytämistä. Työelämäpajoilla toiminta on vielä enemmän työelämään suuntaavaa. Siellä vahvistetaan työelämässä tarvittavia taitoja, selkeytetään ammatillisia vaihtoehtoja sekä tulevaisuuden suunnitelmia. (Jyväskylän kaupunki 2022)

Nuoren hakeutuvat taidetyöpajoille monista eri syistä ja jokaisella on omat tavoitteen pajalle osallistuessa. Yleisesti pajan tarkoitus on tukea heikommassa asemassa olevia nuoria ja ohjata heitä kohti työelämää. Tarkemmin sanottuna tavoitteita pajalle osallistuessa on esimerkiksi päivärytmin korjaaminen, sosiaalisten taitojen parantaminen, työkokemuksen saaminen tai koulutus- ja uravaihtoehtojen kartoittaminen. (Kautto & Lehtipää 2014, 18)

Nuorten taidetyöpajan arvot voidaan tiivistää kolmeen sanaan; toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja myönteinen ajattelu (mt., 10). Toiminnallisten menetelmien ja innostavan pienryhmän avulla luodaan nuorelle onnistumisen kokemuksia, aktivoidaan ja voimaannutetaan nuoria. Nuori saa mielekästä sisältöä päiviin ja pääsee kannustavaan ilmapiiriin harjoittelemaan omia taitojaan ja kartoittamaan toiveitaan. Toiminnallisilla menetelmillä osallistujien rooli muuttuu aktiivisemmaksi, ja palveluun tai toimintaan osallistuvasta voi myös tulla toiminnan toteuttaja. Ryhmämuotoisen toiminnan tavoitteita ovat osallisuuden lisääntyminen, sosiaalisten suhteiden vahvistuminen sekä vertaistuen saaminen kokemuksia jakamalla. Tämä kaikki edellyttää, että ryhmässä on turvallinen ja positiivinen ilmapiiri. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2023a.)

Vaikka Nuorten taidetyöpajan nimestä voisi päätellä, että työpaja keskittyy taiteeseen tai siellä tehdään taidetta, on työpajojen menetelmät paljon tätä monimuotoisemmat. Taidelähtöisiä ja luovia menetelmiä hyödynnetään valmennusta toteuttaessa, mutta toiminnan tavoitteet eivät ole taiteelliset. Luovien menetelmien tavoitteena on rohkaista nuorta löytämään uusia tapoja ilmaista itseään ja kannustaa käyttämään mielikuvitustaan. (Kautto & Lehtipää 2014, 11.)

Luovassa prosessissa olennaista on tekeminen, toiminnan synnyttämät tunteet ja havainnot sekä jaettu kokemus muiden kanssa. Luovilla menetelmillä annetaan tilaa tavanomaisesta poikkeavalle ilmaisu-, ajattelu- ja toimintatavoille. Luovien menetelmien avulla voidaan vapauttaa piileviä voimavaroja sekä antaa onnistumisen kokemuksia. Positiivisen ilmapiirin ja ilon sekä rentouden ylläpitämiseksi luovien menetelmien tärkeitä elementtejä on leikkimielisyys ja huumori. (Mt., 46.)

Pajatoimintaa toteutetaan jokaisella pajalla eri teemalla luovien ja toiminnallisten menetelmien avulla, moniammatillisissa tiimeissä ja monialaisen työyhteisön voimin. Pajaryhmät kestävän kuudesta viikosta kuuteen kuukauteen, 1–4 kertaa viikossa. Pajajakson keston lisäksi pajapäivien pituus ja osallistujamäärä vaihtelee ryhmän mukaan. Pajapäivät kestävät yleensä 2–4 tuntia ja jokaiseen pajaan osallistuu 8–10 henkilöä. Pajajaksojen lisäksi Nuorten taidetyöpaja tarjoaa myös muita valmennuksen palveluita. Nuorten taidetyöpajalla nuoret voivat opiskella oppisopimuksella, suorittaa siviilipalvelusta tai suorittaa ohjaustoiminnan harjoittelujakson taidetyöpajan taitotiimissä, johon voi osallistua ohjausalasta kiinnostuneet pajajakson läpikäyneet nuoret. (mt. 11, 30)

Kansainvälistä ja monikulttuurista toimintaa Nuorten taidetyöpajalla järjestetään tällä hetkellä Ukraina -hankeen Aurinkopajalla, josta lisää seuraavassa luvussa, sekä Euroopan solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoispalvelun kautta. Nuorten taidetyöpajalta nuori voi lähteä 6–12 kuukauden vapaaehtoistyöjaksolle Saksaan tai Unkariin Euroopan solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoispalvelun kautta. Vapaaehtoistyöhön lähtevä nuori osallistuu taidetyöpajalla lähtövalmennukseen sekä saa tukea vapaaehtoistyöjakson sekä paluun aikana (Jyväskylän kaupunki 2023)

2.2 Ukraina -hanke ja Aurinkopaja

Aurinkopaja on Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden ja Nuorten taidetyöpajan yhteydessä toimiva työpaja, jonka tarkoituksena on edistää ukrainalaisten nuorten sopeutumista uuteen ym-

päristöön ja tilanteeseen Suomessa. Aurinkopaja toimii Jyväskylän kaupungin ja Aluehallintoviraston opetus- ja kulttuuritoimen rahoittaman hankkeen alla. Hankkeen virallinen nimi on ”Ukrainasta saapuvien pakolaisten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla”. Aurinkopaja tarjoaa siis Suomeen saapuville alle 29-vuotiaille ukrainalaisille tekemistä, jonka tavoitteena on sosiaalinen vahvistuminen ja integroituminen niin, että henkilö pystyy sopeutumaan uuteen tilanteeseen ja ympäristöön. (Aluehallintovirasto 2022b.)

Toiminnan tavoitteet tulevat esiin jo hankkeen nimestä eli ”Ukrainasta saapuvien pakolaisten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla”. Aurinkopajan tarkempia tavoitteita on laajentaa nuoren verkostoja ja siltoja suomalaisiin yhteisöihin, tukea kotoutumisprosessia sekä kannustaa nuorta omatoimisuuteen, aktiivisuuteen ja osallisuuteen. Toiminnassa otetaan huomioon myös kriisitilanteen aiheuttama erityisyys osallistujille eli otetaan huomioon mahdollinen traumatausta. Nuorta myös tuetaan halutessaan palaamaan takaisin kotimaahansa, kun tilanne sen mahdollistaa. (Aurinkopaja 2022.)

Toiminnan kautta pyritään myös edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Tavoitteena on, että jokainen nuori löytää oman paikkansa osana yhteiskuntaa. Tarkoituksena ei ole osoittaa valmiita reittejä, vaan ohjata nuorta löytämään itse oma polkunsaa. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa nuorta työelämään, opintoihin tai johonkin palveluun kiinnittymiseksi. Mainittuja tavoitteita pyritään toteuttamaan mahdollisimman monipuolisesti ja jatkuvasti toimintaa kehitäten. (mt.)

Toiminnallisissa pajoissa harjoitellaan työelämätaitoja, pysähdytään oman elämän ja hyvinvoinnin taitojen äärelle sekä suunnitellaan omaa tulevaisuutta yksilö- ja ryhmävalmennuksen avulla. Toiminnallisina työvälineinä pajoilla toimivat mm. draama, kädentaidot, taiteen ja ilmaisun eri muodot, ruoanlaitto, pelit, liikunta sekä retkeily ja tutustuminen eri kohteisiin Jyväskylässä. (Aluehallintovirasto 2022a.) Koska kyseessä on maahanmuuttaneille pakolaisille suunnattu pajatoiminta, kielen oppiminen toiminnallisista ja puhumiseen keskittyvin menetelmin on osa pajatoimintaa (Hankeväliraportti 2022).

Käytännössä Aurinkopajan toiminta toteutuu intensiivisiä 5–7 viikon mittaisina pajajaksoina, joihin valitaan osallistujat hakemusten perusteella. Ryhmäkoko on noin 10–15 osallistujaa ja se kokoontuu 3–5 päivänä viikossa. Ryhmätoiminnan rinnalla tarjotaan myös yksilöohjausta ja neuvontaa. Aurinkopajassa on myös mahdollisuus kokoontua myös avoimiin pajailtoihin, joihin nuoret aikaisemmilta pajajaksoilta voivat myös osallistua (mt.)

Aluehallintovirasto on myöntänyt vuoden kestäväälle Ukraina -hankkeelle 35 000 euroa. Aurinkopajaa toteutetaan ja suunnitellaan yhteistyössä Valo-valmennusyhdistyksen ja Diakonissalaitoksen Vamos-nuortenpalvelun kanssa. Nämä yhteistyökumppanit tarjoavat osa-aikaiset ohjaajat työpajatoiminnan toteuttamiseen. Aurinkopajan muita yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi Suomen Punainen Risti, Monikulttuurikeskus Gloria ja Paremmiin yhdessä ry. (Aurinkopaja 2022.)

3 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN TYÖPAJOILLA

Sosiaalinen vahvistaminen sekä työpajatoiminta ovat vahvasti linkittyneet toisiinsa. Jo edellisestä luvusta voidaan huomioida monia sosiaalista vahvistumista edistäviä tekijöitä. Tässä luvussa avaan työpajatoimintaa yleisesti sekä sosiaalisen vahvistamisen käsitettä.

3.1 Sosiaalinen vahvistaminen työpajoilla

Jokainen voi tarvita jossakin vaiheessa elämää sosiaalista vahvistamista, neuvontaa, tukea ja ohjausta. Sosiaalisen vahvistamisen määritelmä vaihtelee hieman riippuen kontekstista sekä lähteestä. Sosiaalisen vahvistamisessa voi ajatella yksilön ja yhteisön kulkevat samalla tasolla. Sosiaalisesti vahvistunut ja hyvinvoiva yksilö jaksaa olla aktiivinen yhteisön jäsen, ja yhteisöt puolestaan lisäävät yksilön hyvinvointia. (Lundbom & Herranen 2011, 5.)

Sosiaalinen vahvistaminen on yksilön hyvinvoinnin kokonaisvaltaista edistämistä ja keskeisten elämäntaitojen vahvistamista. Käsitteellä tarkoitetaan sosiaalisen toimintakyvyn, arjen hallinnan ja elämäntaitojen parantamista. Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteina on vahvistaa yksilön itsetuntemusta, parantaa sosiaalisia taitoja ja luottamusta toisiin sekä edistää arjenhallintaa. Muita tavoitteita on edistää mahdollisuuksia opiskeluun ja työhön sekä omaan elämään vaikuttamiseen ja lisätä luottamusta haasteista selviämiseen. Tavoitteena on myös osallisuuden ja vuorovaikutuksen lisääminen ympärillä oleviin ihmisiin yhteisöihin sekä koko yhteiskuntaan. (Kinnunen 2016, 6.) Käytännössä sosiaalisen vahvistamisen ydin on luottamus, aidot kohtaamiset, myönteiset kokemukset sekä turvallinen ilmapiiri. Sosiaaliseen vahvistamiseen liittyy myös luovat menetelmät, yhteisöllisyys sekä yhdessä tekeminen. (Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2022b.)

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan toimia syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi (Hämäläinen 2014, 51). Sosiaalisen vahvistumisen tarpeet voivat liittyä työtömyyteen ja toimeentuloon, mielekkään tekemisen, itsensä toteuttamisen ja omanarvontunteen puutteisiin, yksinäisyyteen ja ulkopuolisuuteen yhteisöistä, arjen asioiden hallitsemattomuuteen sekä toivottomuuteen ja näköalattomuuteen oman tulevaisuuden suhteen. (Kinnunen 2016, 6,7.) Sosiaalinen vahvistaminen edistää ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja erityisesti heikossa asemassa olevien ihmisten koulutus- ja työelämävalmiuksia sekä taitoja itsenäiseen elämään. Työpajalla sosiaalinen vahvistaminen perustuu sopivan haastaviin

ja mielekkäisiin tehtäviin ja toimintaan kunkin valmentautujan kykyjen ja taitojen mukaan. (mt., 7). Sosiaalinen vahvistaminen on vahvasti linkittynyt työpajatoiminnan tavoitteisiin.

Ihmisen elämässä sosiaalinen vahvistuminen voi näyttäytyä monella eri tavalla. Yksilön itsetuntemus kohoaa. Ihminen tunnistaa itselleen tärkeitä asioita, omia vahvuuksia sekä voimavaroja. Sosiaalisen vahvistumisen myötä sosiaaliset taidot kehittyvät ja ihminen saa luottamusta ja rohkeutta toimia toisten ihmisten kanssa. Arjen- ja elämänhallinta kasvaa itsestä huolehtiminen, raha-asiat, asuminen sujuu ja tunne oman elämän vaikuttamisesta lisääntyy. Myös aiemmin mainitut opiskelu- ja työvalmiudet lisääntyvät. (Into - Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2022b.)

Jo hankeen nimestä ”Ukrainasta saapuvien pakolaisten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla” tulee esiin hankeen pohjimmainen tarkoitus, eli pakolaisten sosiaalinen vahvistaminen. Aurinkopaja tarjoaa Suomeen saapuville alle 29-vuotiaille ukrainalaisille tekemistä, jonka tavoitteena on sosiaalinen vahvistuminen ja integroituminen niin, että henkilö pystyy sopeutumaan uuteen tilanteeseen ja ympäristöön. Hankkeessa toimintaa toteutetaan pakolaisille, joten sosiaalisen vahvistamisen lähtökohdat voivat olla hyvinkin poikkeavat ryhmän sisällä sekä erityisesti verrattavissa muuhun työpajatoimintaan. Sosiaalisen vahvistamiseen liittyy tässä hankkeessa vahvasti myös kotoutuminen, joka on suurimman osan pajalle osallistuvalla ajankohtainen. Kuitenkin työpajatoiminnassa on myös mukana heitä, jotka epävarman tilanteen takia eivät ole varmoja haluavatko aloittaa kotoutumisprosessin Suomessa. Pajalle osallistuvat nuoret ovat myös ennen Suomeen tuloa olleet kiinnittyneet kotimaassaan johonkin palveluun, koulutukseen tai työelämän parissa, ennen pakolaisuutta. Tämä myös vaikuttaa sosiaalisen vahvistamisen tavoitteisiin pajatoiminnassa ja keskeisenä onkin kotouttamiseen liittyvät tekijät.

3.2 Työpajatoiminta

Työpajatoimintaa on Suomessa järjestetty 1980-luvun alkupuolelta lähtien. Aluksi työpajat oli tarkoitettu ammattikouluttamattomille ja työttömille nuorille. Työpajatoiminnan tarkoitus oli yhdistää nuorisotyö ja työvoimahallinnon toimenpiteet. Ajan saatossa työpajojen asiakaskunta sekä valmennustyö ja -menetelmät ovat monipuolistuneet. (Leppänen & Puroaho 2013, 14.) Työpajatoiminta on tarkoitettu nuorille ja aikuisille, jotka tarvitsevat tukea löytääkseen oman polkunsä. Työpajatoiminta vahvistaa valmennuksen ja merkityksellisen tekemisen avulla nuorten ja aikuisten työelämävalmiuksia ja elämänhallintaa. Työpaja on valmennusympäristö, jonka tavoitteena on tukea hyvinvointia, tunnistaa osaamista ja valmentaa kohti koulutusta tai työtä.

Työpajalla tapahtuva valmennus on tavoitteellista, valmentautujan tarpeiden mukaista tuke- mista sekä taitojen ja osaamisen kehittämistä. Jokaisella valmentautujalla on omat henkilökoh- taiset tavoitteet pajajaksolle. Yleisesti tavoitteet tukevat valmentautujan työ- ja toimintakykyä. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2023.)

Työpajalla vahvistetaan valmentautujan toimintakykyä ja arjenhallintaa sekä saada tukea jat- kopulun löytämiseen. Työpajalla voi myös kokeilla uutta ammattialaa, kasvattaa ammatillista osaamista ja vahvistaa työelämä- ja työyhteisötaitojaan. Työpaja voi toimia myös vaihtoehtoi- sena oppimisympäristönä tutkinnonosan tai tutkinnon suorittamisessa. Työpajan yhteisö tarjoaa osallisuuden kokemuksia sekä vahvistaa valmentautujien sosiaalisia taitoja ja kykyä toimia ryh- mässä. Vuonna 2021 työpajoille osallistui noin 22 000 ihmistä, joista reilut 11 000 oli nuoria. Nuorten työpajatoiminta on suunnattu alle 29-vuotiaille. Jopa 93 % työpajalle osallistuneista koki sosiaalista vahvistumista työpajajakson aikana. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoi- minta ry 2023.)

Työpajatoiminnassa keskeistä on työn kautta tekemällä oppiminen yhteisöllisessä ympäris- tössä. Tekemisen kautta oppiminen sekä uusien taitojen kerääntymisellä motivoidaan oppimaan lisää ja kasvattamaan itsetuntoa (Leppänen & Puroaho 2013, 15). Työpajoilla valmennus tähtää siihen, että pajajakson päätyttyä valmentautujille aukeaa paikka koulutuksen, työelämän tai muun tarvitun palvelun parissa (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry 2023).

4 MAAHANMUUTTO JA KOTOUTUMINEN

Työpajatoiminnan lisäksi tässä opinnäytetyössä tarkastelen myös maahanmuuttoa sekä erityisesti kotoutumista. Maahanmuutto lisääntyy ja yhteiskunnan on sopeuduttava sekä vastattava näihin tarpeisiin. Tässä luvussa käsitellään maahanmuuttoa tilastoilla sekä maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä kuten kotoutumista. Kerron myös kotoutuvien maahanmuuttajien työpajatoiminnasta sekä siihen liittyvistä tekijöistä.

4.1 Maahanmuutto Suomessa

Yhteiskunta monimuotoistuu ja maahanmuuttaneiden määrä kasvaa Suomessa jatkuvasti. Vuodesta 2000 lähtien maahanmuuttaneiden määrä on kasvanut huomattavasti (Kotoutumisen osakeskus 2023). Vuonna 2021 ulkomaalaistaustaisia Suomen väestöstä oli hieman alle 470 000 eli 8,5 prosenttia (Tilastokeskus 2023). Vuonna 2021 Suomeen muutti 36 364 henkilöä, josta kiintiöpakolaisia oli 1091 ja turvapaikanhakijoiden osuus oli 2545 henkilöä. Perhesyistä Suomeen muutti vuonna 2021 yhteensä 9821 henkilöä, työn perusteella 11 428 ja opiskelusyistä 5837 henkilöä. (Maahanmuuttovirasto 2022.) Vertailun vuoksi vuonna 2020 Suomeen muutti vuonna 3466 henkilöä vähemmän. Vuonna 2020 kiintiöpakolaisia valittiin 730 henkilöä (Maahanmuuttovirasto 2021) ja turvapaikkaa haki 3209 henkilöä (Helsingin kaupunki 2021). Julkisessa keskustelussa korostuvat usein etenkin kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat, mutta kansainväliseen suojeluun perustuva maahanmuutto muodostaa valtakunnallisesti vain pienen osan kokonaisuudesta. Yleisesti viime vuosina oleskeluluvan on kansainvälisen suojelun perusteella saanut 3 000–4 000 henkilöä vuosittain. Tämä sisältää kiintiöpakolaisina maahan tulleet ja turvapaikan saaneet. (Valtioneuvosto 2021.)

Maahanmuuttaja käsitteellä tarkoitetaan ulkomailla syntynyttä henkilöä, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta asuu Suomessa ja on saanut oleskeluoikeuden (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 27). Se toimii myös yleiskäsitteenä henkilölle, joka on muuttanut maasta toiseen. Käsitteellä viitataan yleensä henkilöihin, jotka ovat syntyneet ulkomailla. Käsitteillä viitataan kaikkiin eri perustein Suomeen muuttaneisiin henkilöihin. Perusteita ovat esimerkiksi aiemmin mainitut perhesyyt, työ, opiskelu tai lähtömaan tilanteesta johtuva pakolaisuus. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2023) Termi maahanmuuttaja ja maahanmuuttanut ovat siis todella laajoja termejä, siksi haluankin korostaa, tässä opinnäytetyössä puhun kotoutuvista maahanmuuttajista

tai kotoutujista. Termejä maahanmuuttaja tai maahanmuuttanut ei pidä käyttää sellaisessa tilanteessa, jossa henkilön oletetaan olevan maahanmuuttanut ulkonäön, äidinkielen tai nimen perusteella tai, jos maahanmuuttajuus ei ole olennainen osa identiteettiä esimerkiksi siksi, että muutosta on kulunut pitkä aika. Näitä termejä tulee käyttää vain silloin kun sillä on selitettävää arvoa esimerkiksi tilastoissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 27.)

Pakolaisella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua tarvitsevaa henkilöä, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi. Tämä voi johtua henkilön alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen. Termillä viitataan myös ihmisiin, jotka ovat joutuneet pakenemaan joko toiseen maahan tai maan sisällä esimerkiksi aseellisen selkkauksen, laajalle levinneen väkivallan, ihmisoikeusloukkausten, luonnonkatastrofien tai muiden tällaisten ilmiöiden seurausten välttämiseksi. (mt., 26, 28.)

Turvapaikanhakijan määritelmä on henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Jos turvapaikanhakija saa kansainvälistä suojelua ja sen myötä turvapaikan, hän saa pakolaisaseman ja tähän perustuvan oleskeluluvan. Oleskelulupa voidaan myöntää turvapaikanhakijalle myös muuten kuin pakolaisaseman perusteella. Kiintiöpakolaisille taas tarkoitetaan pakolaista, jotka valitaan Suomeen niin sanotussa pakolaiskiintiössä. Eduskunta päättää kiintiön määrän valtion talousarvion yhteydessä. (mt., 26, 28.)

Opinnäytetyöni kohderyhmänä toimii ukrainalaiset pakolaiset. Heille on myönnetty tilapäinen suojelu. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeassa ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa. Se perustuu EU:n tilapäisen suojelun direktiiviin, jota käytetään nyt ensimmäistä kertaa. Tilapäistä suojelua saavilla on samat oikeudet kuin turvapaikanhakijoilla. Heillä on oleskeluoikeus sekä oikeus sosiaalivastuuseen, terveydenhuollon palveluihin, asuntoon ja työmarkkinoille. (Sisäministeriö 2023b).

4.2 Kotoutuminen

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttaneen yksilöllistä prosessia osallistua ympäröivään yhteiskuntaan. Kotouttaminen taas tarkoittaa vastaanottavan yhteiskunnan osuutta kotoutumisen

edistämiseksi. Kotoutumisessa vastuu on siis niin yhteiskunnalla kotouttamista edistävien palvelujen tuottajana sekä maahanmuuttaneella aktiivisena toimijana. Tämä tarkoittaa sitä, että kotoutuminen on kaksisuuntainen vuorovaikutuksellinen sopeutumisprosessi. Kaksisuuntaisella kotoutumisella tarkoitetaan myös maahanmuuttaneen sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja siihen liittyvien tietojen ja taitojen omaksumista, samalla omaa kulttuurista ja kielellistä identiteettiä ylläpitäen. Myös kantaväestöllä on tärkeä rooli kaksisuuntaisen kotoutumisen toteutumisessa. On tärkeää, että maahanmuuttanut on vuorovaikutuksessa suomalaisten kanssa ja oppii tätä kautta uudesta kulttuurista, harjoittaa kielitaitoa ja luo suhteita yli etnisten rajojen. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2023).

Kotoutumiselle tärkeimpinä edellytyksinä pidetään yleisesti työllistymistä ja kielitaitoa. (Lepänen & Puroaho 2013, 10.) Kotoutumisprosessin aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyvät. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta, yhteiskunnan vastaanottavuutta sekä vastaanottavuuden kehittämistä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyönä. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2023)

Kotouttamisesta säädetään myös laissa, jonka tavoitteena edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista ja tasa-arvoa sekä mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lain tarkoituksena on myös edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Lain mukaan maahanmuuttajalle tulee tarjota erilaisia palveluita ja toimenpiteitä, kuten kielenopetusta, tietoa yhteiskunnasta ja sen kulttuurista sekä työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksista. Lain tarkoituksena on myös edistää tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta ja sen kautta kaksisuuntaista kotoutumista. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 1§). Kotoutumista edistävän politiikan ja lainsäädännön sekä kotoutumispalvelujen yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä ja ohjauksesta vastaa Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen kehittämis-, seuranta ja valvontatehtäviä hoidetaan alueellisesti. Tärkeitä toimijoita ovat elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus, aluehallintovirasto sekä maakuntaliitot. Paikallistasolla kotoutumisen edistämisestä ovat vastuussa kunnat ja TE-toimisto (Kotoutumisen osaamiskeskus 2023).

Viranomaisten lisäksi kotouttamista edistäviä palveluita, apua ja neuvontaa tarjoavat kansalaisjärjestöt, yhdistykset ja vapaaehtoistoimijat. Maahanmuuton kasvu edellyttää, että maahanmuuttajaväestön tarpeet otetaan huomioon, kun julkisia palveluja järjestettäessä. Lisäksi tarvitaan erillisiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja, joissa kolmannen sektorin toi-

mijoilla on tärkeä merkitys. Myös työpajat edistävät omalta osaltaan maahanmuuttaneiden kotoutumista. Kotoutuminen ei ole yksinkertainen prosessi ja opinnäytetyötäni koskevalle työpajalle osallistuvien erityistilanteen vuoksi tilanne on vielä monimutkaisempi. (Leppänen & Puroaho 2013, 10.)

4.3 Kotoutumiseen vaikuttavat tekijät

Kotoutuminen on yksilöllinen prosessi. Oman kodin jättäminen ja muutto toiseen maahan on varmasti yksi ihmisen elämän isoimmista muutoksista. Erityisesti silloin, kun maahanmuuttaja tulee vieraaseen maahan pakolaisena. Muutto tapahtuu hyvinkin nopeasti ja omasta tahdosta huolimatta, kuten usein pakolaisilla. Maahanmuuttaja saattaa joutua jättämään monet tutut tavat, arkirutiinit, paikat, sosiaaliset suhteet, työn tai koulun taakseen. (Leppänen & Puroaho 2013, 50.)

Maahanmuuttajat ovat monimuotoinen ihmisryhmä. Suomeen muutetaan monista maista ja maanosista sekä toisistaan hyvin erilaisista olosuhteista. Tulijoiden joukkoon mahtuu erilaisia syitä muuttaa Suomeen sekä eri-ikäisiä ja eri sukupuolta edustavia ihmisiä. Koulutus, osaaminen ja työkokemus on kaikilla erilaiset, joillakin on enemmän, toisilla vähemmän, ja joidenkin kyvyt ovat muita helpommin hyödynnettävissä suomalaisessa yhteiskunnassa. (Saukkonen 2016)

Jokainen maahanmuuttanut on erilainen ja niin myös sopeutumisprosessi, joka voi kestää pitkään, erityisesti silloin kun kulttuurilliset erot ovat suuria. Sopeutuminen voi myös jollain elämän osa-alueilla tapahtua hyvinkin helposti ja toisilla taas ei. Yleensä toivottu siirtolaisuus, eli vapaaehtoisesti toiseen maahan muuttaminen, antaa paremmat edellytyksen sopeutua kuin pakolaisena maahanmuuttaneella. Yksilön kotoutumisprosessiin vaikuttaa myös aiemman sosiaalisen verkoston menetyt, ammatillisen roolin sekä taloudellisen tilanteen muuttuminen. Myös asema muuttuminen yhteiskunnassa vaikuttaa sopeutumiseen. Maahanmuuttaneesta tulee osa vähemmistöä, kantaväestön suhtautuminen sekä ennakkoluulot ovat myös maahanmuuttaneesta riippumattomia tekijöitä. (Leppänen & Puroaho 2013, 73)

Sosiaaliset suhteet ovat osa yksilön integroitumista uuteen tilanteeseen ja ympäristöön. Sosiaalinen verkosto muodostuu niistä ihmisistä, jotka ovat meille merkityksellisiä. Se on jokaiselle erilainen ja siihen voi kuulua esimerkiksi ystävät, tuttavat, seurustelukumppani, perhe, sukulai-

set sekä opiskelu- ja työkaverit. Verkostoon voi kuulua myös naapureita, opettajia, saman harrastusseuran ihmisiä tai tuttu kaupan kassa. Verkosto on jokaiselle erilainen ja se muuttuu elämän myötä. (Nyyti Ry 2023.) Sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä jokaisen ihmisen elämässä kaikissa elämänvaiheissa. Maahanmuuttaneella henkilöllä voi sosiaaliset verkostot jäädä täysin kotimaahan ja monet pakolaiset tulevat yksin uuteen kotimaahansa. Tästä syystä kotoutumisessa tulisi ottaa huomioon sosiaalisten verkostojen tärkeys. Maahanmuuttajien hyvinvointia tarkastelevan tutkimuksen mukaan korkea sosiaalinen hyvinvointi oli yhteydessä hyvään kotoutumiseen ja hyvään terveyteen. Tukemalla ulkomaalaistaustaisten sosiaalisten verkostojen luomista voidaan vaikuttaa positiivisesti heidän kotoutumiseensa ja terveyteensä. Verkosto tukee myös uuden oppimista. (Castaneda & Kuusio 2019, 121; 130–131.)

4.4 Kotoutuvat maahanmuuttaneet työpajoilla

Yleisesti maahanmuuttajien työpajatoiminnasta löytyy hyvin vähän teoriaa. Tässä luvussa käsittelemme kotoutuvien maahanmuuttajien työpajatoiminnan erityispiirteitä Valtakunnallisen työpajayhdistyksen Maahanmuuttajien valmennus työpajoilla -opaskirjan avulla. Maahanmuuttaneet osallistuvat pajatoimintaan samoista syistä kuin muutkin valmentautijat. Maahanmuuttaneita ei kuitenkaan pidä yleistää yhdeksi joukoksi työpajoille osallistuessa, sillä kulttuurierot, taustat ja kokemukset voivat olla hyvinkin suuria niin kansalaisuuksien kuin yksilöidenkin välillä. (Leppänen & Puroaho 2013, 10.)

Yleisesti työpajojen keskeisiä tavoitteita kuten työelämän tietotaidon, arjenhallinnan edistäminen, osallisuuden tukeminen, sosiaalinen vahvistuminen, jatkokoulujen rakentaminen ja tulevaisuuden suunnittelu toteutetaan myös kotoutuvien maahanmuuttaneiden kohdalla. Erityisiä tavoitteita kotoutuvien maahanmuuttajilla työpajoilla ovat kotouttamista edistävät asiat kuten kielen oppimisen tukeminen sekä suomalaiseen yhteiskuntaan integroituminen. (Mt.,10, 18.) Työpajalle osallistuvan kotoutujan kielentaito voi olla hyvinkin heikko tai puuttua kokonaan. Myös uudenlaisiin työelämätapoihin sopeutuminen, suomalaisen kulttuuriin tutustuminen sekä sosiaalisten ja ammatillisten verkostojen luominen vaativat erityistä huomiota. Myös psyykkinen kuormitus kuten pakolaisuudesta johtuvat traumat, koti-ikävä, masennus tai menneeseen takertuminen voivat vaikuttaa maahanmuuttaneen voimiin sopeutua uuteen ympäristöön. (mt., 74). Nämä asiat on syytä huomioida maahanmuuttajien työpajatoimintaa toteuttaessa.

Työpajojen valmentajien on hyvä tutustua valmentautujien kulttuuriin ja taustaan, ymmärtääkseen niistä kumpuavia piirteitä ja tarpeita. Kuitenkin tässä on vaarana, että valmentaja kohtelee

valmentautujaa kulttuuristen stereotyyppien kautta ja tekee oletuksia. Parempi siis kysyä, ottaa selvää asioista ja muistaa kulttuurisensitiivisyys. Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa tietoisuutta ja ymmärrystä kulttuurisista yhtäläisyyksistä, erilaisuuksista sekä niiden vaikutuksesta ihmiseen. Se tarkoittaa myös halua rakentaa siltoja ihmisten ja kulttuurien välillä sekä valmiutta kohdata ihminen arvostavasti, vaikka erilaiset taustatekijät loisivatkin haasteita vuorovaikutukseen. (Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2023) Valmentajan on tärkeä pohtia ja oppia kotoutumiseen liittyviä vaiheita niin yhteyskunnallisten käytänteiden ja järjestelmien tuntemisen kannalta kuten maahanmuuttaneen elämäntilanteen ymmärtämisen helpottamiseksi. Työpajatoiminnassa tehdään yhteistyötä monenlaisten verkostojen kanssa. Kotoutuvien maahanmuuttaneiden valmennuksessa olisi hyvä luoda yhteyksiä myös kotouttamistoiminnan vastuuhenkilöihin, maahanmuuttajien kanssa työtä tekeviin yhdistyksiin sekä monikulttuurisuustyötä tekeviin järjestöihin. (Mt., 19, 20.)

5 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS

Tässä luvussa kerron opinnäytetyössäni käytetyistä menetelmistä. Lisäksi kerron, miksi valitsin nämä menetelmät. Myöhemmin avaan myös aineiston keruuseen liittyvät ennakoivimmat menetelmät sekä tutkimuksen aineiston keräämisen prosessia.

5.1 Kvalitatiivinen tapaustutkimus

Tutkimusstrategia opinnäytetyössäni vastaa tapaustutkimusta. Tapaustutkimusta käytetään, kun on tarkoituksena tutkia vain yhtä kohdetta, yhtä ilmiötä tai muutamaa kohdetta syvällisesti. Tällä tutkimusstrategialla pyritään tuottamaan mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa kohteesta ja ymmärtää kohdetta syvällisesti. Tapaustutkimuksessa siis ei pyritä luomaan yleistettävää tietoa vaan kuvailemaan, selittämään ja tutkimaan valittua kohdetta ja näin lisäämään ymmärrystä kohteesta. Yleisesti tapaustutkimuksissa käytetään laadullisia menetelmiä, vaikka tapaustutkimusta voi toteuttaa monenlaisilla menetelmillä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, luku 5.5.) Tässä tutkimuksessa tapauskohteena on Aurinkopajalle osallistuneet nuoret ja heidän kokemuksensa.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimukseen osallistuvien henkilökohtaisista ajatuksista, kokemuksista, tunteista ja merkityksistä. Näiden avulla pyritään ymmärtämään tutkimuksen kohdetta kokonaisvaltaisesti. Se siis perustuu ihmisen subjektiivisen kokemuksen tarkasteluun. (Puusa & Juuti 2020, johdanto.)

Toisen ihmisen subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä on vaikea tulkita, koska jokaisen sosiaalinen todellisuus voi vaihdella suuresti eri tilanteissa ja niiden ymmärtäminen on haasteellista. Laadullista tutkimusta tehdessä on siis koko ajan pidettävä mielessä, että esimerkiksi tutkimuksessa käytettävät käsitteet, kysymykset ja niiden asettelu vaikuttaa niin tutkijaan kuten tutkimuksen kohteeseen sekä sitä kautta tutkimuksen tuloksiin. Laadullisella tutkimuksella ei pyritäkään tuomaan esiin puhdasta tietoa vaan vuorovaikutusta tutkimuksen kohteiden kanssa. (mt. luku: Laadullisen tutkimuksen aineiston hankintamenetelmiä.) Kvalitatiivinen tutkimus on oikea ratkaisu, jos haluaa saada tutkittavien oman äänen kuuluviin, mitä halusin tavoitella valitessani tämän tutkimusmenetelmän.

5.2 Narratiiviset menetelmät

Narratiivilla tarkoitetaan tarinaa tai kertomusta ja ne ovatkin narratiivisen lähestymistavan lähtökohta. Ihmiselle ensisijainen ja luonteenomainen keino kommunikoida on narratiivien kautta. Näin ihminen jäsentää, ymmärtää ja selittää inhimillistä elämää ja keskinäisiä suhteita. Narratiiveilla on yleisesti lähtötilanne, erilaisia käännekohtia ja lopputilanne. Näin ihmisen jäsentävät omaa elämäänsä omassa mielessä sekä toisille ihmisille. Narratiivit rakentuvat omien sekä muiden kokemusten, uskomusten sekä kuultujen että kulttuurillisten uskomusten perusteella. Narratiivisuus on siis luonnollinen tapa ihmisille olla vuorovaikutuksessa keskenään sekä tulkitella omaa ja toisten identiteettiä sekä kommunikoida. Narratiivien avulla rakennetaan identiteettiä ja tapahtumien syy-seuraussuhteita. (Puusa, Hänninen & Mönkkönen 2020, luku ”Narratiivinen lähestymistapa organisaatiotutkimuksessa”)

Toteuttamassa kyselyssä (Liite 1.) valmiiden ”jatka lausetta” avoimien kysymysten tarkoituksena oli saada vastaaja pohtimaan kokemuksiaan eri näkökulmista. Kysymykset myös etenevät kyselyssä tarinallisessa järjestyksessä, jolloin kurkistetaan nuorten kokemuksiin pitkin pajatoimintaa, ajatuksiin pajatoiminnan jälkeisestä toiminnasta sekä tehdään hyppy tulevaisuuteen.

Aineiston keruussa käytin myös narratiivisiin menetelmiin linkittyvää tulevaisuuden muistelua. Jokaisella meistä on toiveita, huolia ja haaveita tässä hetkessä. Silloin voi olla vaikeaa ajatella miltä oma elämä näyttäisi vaikka vuoden tai kahden päästä. Tulevaisuuden muistelun avulla matkataan tulevaisuuteen ja käsitellään toiveita ja ajatuksia liittyen tulevaisuuteen. Tulevaisuuden muistelua käytetään usein menetelmänä erilaisissa asiakastapaamisissa. Tulevaisuuden muistelu on leikillistä ja siinä ei ole oikeita tai väriä vastauksia. Menetelmää käytetään usein tilanteissa, joissa ongelman tai haasteen ratkaiseminen on jumissa. Tulevaisuuden muistelu voi toimia voimaannuttavana menetelmänä. Tämä menetelmä voi kuitenkin herättää myös huolia ja ahdistusta tulevaisuuden epävarmuuden takia (Arnkil 2020, 102–103). Opinnäytetyössäni käytin tätä menetelmää vain piessä osin, mutta ajattelen sen olevan kuitenkin tärkeä osa tutkimustani. Tilapäisen suojelun alla olevat pajalle osallistuvat nuoret voivat olla hyvinkin erilaisissa ajatuksissa tulevaisuuden suhteen. Kotimaan tilanne on epävarma ja nuoren perhe voi olla kotimaassa tai Suomessa heidän kanssaan, mikä voi aiheuttaa ristiriitaisia tuntemuksia.

5.3 Kysely

Toteutin aineiston keruun eli kyselyn (Liite 1.) Webropol nimisen kyselytyökalun avulla. Kyselyssä on sekä määrällisen että laadullisen menetelmien piirteitä. Kyselylomakkeen suunnittelu edellyttää, että tutkija tietää tutkimuskysymyksen sekä tavoitteet. Kyselylomakkeissa voidaan käyttää monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä tai sekamuotoisia kysymyksiä. Monivalintakysymyksillä voidaan helposti kysyä tutkimukseen vaikuttavia muuttujia esimerkiksi ihmisen taustaa, sukupuolta tai koulutusta. Avoimet kysymykset osoittavat myös paremmin vastaajan tietämyksen aiheesta sekä heidän oikean mielipiteensä. Se ei pakota heitä vastaamaan tiettyjen vaihtoehtojen mukaisesti sekä vastaamista rajataan hyvin vähän verrattuna monivalintakysymykseen. Sekamuotoisissa kysymyksissä on annettu muutama vastausvaihtoehto sekä avoin vastausvaihtoehto, jos epäillään, että kaikkia vastausvaihtoehtoja ei tunneta. (Vilka 2021, luku 4). Vaikka kyselylomake luokitellaan määrälliseksi tutkimusmenetelmäksi, avointen kysymysten asettelu, aineiston laajuus sekä analysointi tapa voi määrittää menetelmän laadulliseksi kuten tässä opinnäytetyössä.

Ensimmäiset kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, sillä niillä halusin tuoda esille mahdollisia muihin vastauksiin vaikuttavia taustatekijöitä. (mt, luku 4). Loput kysymyksistä ovat avoimia kysymyksiä. Osa avoimista kysymyksistä on johdattelevia lauseita, joissa vastaajan on tarkoitus jatkaa lausetta omin sanoin. Yksi kysymyksistä on tulevaisuuden muistelua ja viimeinen kysymys on avoin, jossa vastaaja voi vapaasti kertoa kokemuksiaan tai antaa palautetta toiminnasta. Avoimilla kysymyksillä ja tulevaisuuden muistelulla halusin tuoda kyselyyn mukaan narratiivisuutta sekä hyödyntää Nuorten taidetyöpajalla käytettäviä luovia menetelmiä palautteen annossa.

Lomakekysymysten muotoilussa auttaa kohderyhmän tuntemus (mt., luku 5). Tutkimuksen kohderyhmä oli minulle tuttu aiemman työharjoitteluni takia, joka vaikutti kysymysten valintaan sekä muotoiluun. Pyrin myös muodostamaan kysymyksistä mahdollisimman yksinkertaisia, jotta kääntäessä kysymykset ja vastaukset pysyisivät mahdollisimman samanlaisina.

Aikaisemmin Aurinkopajalla palaute on kerätty ryhmäkeskustelun sekä yksilökeskusteluiden kautta. Näissä on käytetty Aurinkopajan omaa palautelomaketta (Nuorten taidetyöpaja 2022). Palautteen annossa nuorilla on ollut aikaisemminkin mahdollisuus antaa palautetta anonyy-

mista. Tämän aineiston keruun avulla halusin luoda nuorille vielä mahdollisuuden antaa palautetta nimettömästi. Tästä syystä sekä tutkimuksen eettisyyden tukemiseksi lomakekyselyni toteutettiin anonyymisti.

Tein kyselyn ensin suomeksi Webropoliin, jonka jälkeen Aurinkopajan omankielinen ohjaaja Anna Randel käänsi kysymykset venäjäksi ja kokosin kyselyn uudelleen. Webropol työkalussa kyselyn kielen voi vaihtaa venäjäksi, joten kyselyssä ohjeet ovat venäjäksi. Halusin toteuttaa kyselyn pajalaisten omalla kielellä, sillä suomen ja englannin kielentaidot pajalaisilla ovat hyvin vaihtelevat. Näin ajattelin saavani mahdollisimmat kattavia vastauksia. Toinen perustelu sähköisen kyselyn toteuttamiselle oli venäjänkielisten aakkosten käyttäminen. Käsini kirjoittaen kirjaimista olisi voinut olla vaikea saada selvää. Pohdin myös aineiston keruun toteuttamista niin, että jokainen kirjoittaisi oman tarinansa tietokoneella. Kuitenkin tietokoneiden määrä oli rajallinen ja siinäkin tuli vastaan aakkosten käyttäminen. Sähköisen kyselyn avulla sain myös osallistuttua muutamia kohderyhmään kuuluvia, jotka eivät olleet paikalla pajapäivänä kyselyä toteuttaessa.

5.4 Ryhmäkeskustelu

Yleisesti ryhmäkeskustelulla tarkoitetaan tilaisuutta, jossa tietty ryhmä ihmisiä on kutsuttu koolle keskustelemaan valitusta aiheesta. Tässä opinnäytetyössä käytetyssä ryhmäkeskustelussa aineistonkeruumenetelmänä keskustelun aiheena oli toteuttamani kysely sekä siitä nousseet kysymykset. Vuorovaikutus osallistujien kesken on ryhmäkeskustelun keskeinen ominaispiirre. Tämä kuitenkin herättää usein kriittisiä kommentteja, sillä muiden osallistujien läsnäolon ja kommenttien sanotaan vaikuttavan siihen mitä ja miten ryhmässä keskustellaan. Tällaisen kritiikin lähtöoletuksena on, että muut ihmiset vaikuttavat yksilön tuottamaan tietoon ja näin ovat vain potentiaalinen haitta tiedontuotannosta. (Valtonen & Viitanen 2020, luku 7 Ryhmäkeskustelut laadullisena tutkimusmetodina.) Opinnäytetyöni prosessissa ryhmäkeskustelu tapahtui samaan aikaan, kun pajapäivänä mukana olleet nuoret vastasivat toteuttamaani kyselyyn.

5.5 Avoin ryhmähaastattelu

Kolmantena aineistonkeruumenetelmänä käytin opinnäytetyössäni avointa ryhmähaastattelua. Avoimesta haastattelusta käytetään myös kliininen haastattelu, asiakaskeskeinen haastattelu, syvähaastattelu ja keskustelun omainen haastattelu. Tässä yhteydessä käytän haastattelumene-

telmästä sanaa avoin ryhmähaastattelu, koska koen tämän parhaiten kuvaavan käyttämäni menetelmää. Avoimessa haastattelussa käytetään, avoimia kysymyksiä, tämä ei kuitenkaan yksinään määritä haastattelua avoimeksi haastatteluksi. Avoin haastattelu on täysin strukturoimaton, jossa kuitenkin ilmiö, josta keskustellaan, on määritelty. Avoimessa haastattelussa avataan perusteellisesti valittua ilmiötä, laadullisella tutkimuksella ominaisin tavoin, ja haastateltavia on usein vähemmän, jopa yksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.11.) Tyypillistä on myös, että avoin haastattelu käydään yksilöhaastatteluna (Vilka 2021, luku 5). Tässä tutkimuksessa olen kuitenkin toteuttanut avoimen haastattelun ryhmämuotoisena, jolloin haastattelussa on mukana kaksi kohderyhmään kuuluvaa nuorta. Valitsin tämän menetelmät siksi, että haastateltavat voisivat keskustella myös keskenään ja tuoda erilaisia näkökulmia mukaan keskusteluun. Tämä toi haastatteluun mukaan ryhmäkeskustelun piirteitä. Avoimen haastattelun ideana on, että tutkimuksesta jo tiedetty ilmiö auttaa tutkijaa hahmottamaan ilmiötä, jota hän on tutkimassa ja näin sallitaan tutkijan kokemusperäiset lähestymistavat haastattelussa. Kuitenkaan tutkimuksen viitekehys ei määrää haastattelun suuntaa tutkijan tehtävänä on pitää haastattelu valitussa aiheessa, mutta antaa haastateltavan puhua vapaasti (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.11).

5.6 Ennakkovalmistelut

Tammikuussa Aurinkopajan jatkuessa esittelin vielä lopullisen kyselyn Aurinkopajan ohjaajatiimille viikkopalaverissa ja keskustelimme aineiston keruun toteuttamisesta. Tätä ennen testasin kyselylomaketta vielä organisaation ulkopuolisilla henkilöillä. Kyselylomakkeet testaaminen tavalla tai toisella on välttämätöntä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 133). Pajaohjaajien lisäksi testasin kyselyä kolmen täysin ulkopuolisen henkilön avulla ja näin sain muutamia kehitysehdotuksia.

Käytyäni kyselyä läpi ohjaajatiimin kanssa jäin vielä pajalle kertomaan nuorille opinnäytetyöstäni. Kun nuoret olivat saapuneet paikalle, kerroin heille selkosuomella opinnäytetyöstäni sekä kyselyn toteuttamisesta perjantaina. Mukana oli pajan omankielinen ohjaaja, joka auttoi minua kertomaan kyselystä osallistavan tulkkauksen avulla. Suurin osa paikalla olleista nuorista oli minulle tuttuja harjoitteluni ajalta. Mukana oli kuitenkin myös muutama nuori, jotka olivat ensimmäistä kertaa tutustumassa pajatoimintaa. Kyselystä kertoessani kerroin mitä minä teen, miksi teen tämän ja kysely tulee olemaan venäjäksi, mutta siihen voi vastata haluamallaan kielellä. Mainitsin myös, että kysely on anonyymi ja tulemme toteuttamaan sen perjantaina osana

pajapäivää. Olimme alustavasti jo sopineet kyselyn toteuttamisesta osana pajatoimintaa ensimmäisen pajaviikon perjantaina joululomien jälkeen. Kysely kuului pajapäivän ohjelmaan. Näin halusin varmistaa, että saisin ainakin sinä päivänä pajalla mukana olleet vastaamaan kyselyyn.

5.7 Aineiston keruu

Perjantaina menin pajalle noin puoli tuntia ennen varsinaista pajapäivän alkua, jotta saisimme muun ohjaajatiimin kanssa vielä keskustella pajapäivän suunnitelmasta ja toteuttamisesta. Pajapäivä alkoi normaaliin tapaan kahvittelulla ja kuulumisten jakamisella. Pelasin myös nuorten sekä kahden muun ohjaajan kanssa yhden korttipelin ennen kyselyn toteuttamista. Ajattelin, että tämä herättelisi rennosti päivään, että ei hypättäisi suoraan kyselyn tekemiseen. Korttipelin jälkeen siirryimme toiseen tilaan istumaan ringissä yhdessä pajuorten sekä muiden ohjaajien kanssa. Kerroin selkosuomella lyhyesti kyselystä, sekä muistutin siitä, että kysely on anonyymi. Laitoin linkin kyselystä pajuorten WhatsApp -ryhmään. Kuusi nuorta vastasi kyselyyn paikan päällä. Ohjaajatiimin omankielinen ohjaaja tulkkasi sanomani nuorille. Kyselyn vastaamisen ajaksi ohjaaja poistui paikalta. Ryhmäkeskustelun toteutin pajapäivän aikana toteuttamani kyselyn yhteydessä. Ryhmäkeskustelun anti jäi kovin suppeaksi, mutta sain kuitenkin tietoa siitä, mitä nuoret ajattelivat kyselystä ja sen toteutuksesta. Ryhmäkeskustelu tilanteen kuvaus auttaa myös tuomaan sen hetkistä ilmapiiriä esiin.

Seuraavan viikon maanantaina laitoin kyselyn saateviestin kera myös Aurinkopajan avoimen iltapajan ryhmään. Saateviestistä vastaaja saa tietää, mistä kyselyssä on kyse ja tämän perusteella vastaaja usein tekee päätöksen, vastaako hän kyselyyn vai ei. Saatekirjeestä käy ilmi tutkimuksen tekijä sekä mitä kysely itsessään käsittelee, maininnat tutkimustulosten ja -aineiston käyttämiseen sekä anonymiteetin säilyttämiseen, vastaamisaika sekä etukäteiskiitokset vastaamisesta ja merkityksellisuuden esiintuominen osana vastaajalle. Saatekirje on erittäin tärkeä kyselytutkimuksen onnistumisen kannalta. Sen tavoitteena on lisätä vastausmotivaatiota sekä luottamusta tutkimukseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 133.)

Avoimen ryhmähaastattelun toteutin noin kuusi viikkoa kyselyn toteuttamisen ja ryhmäkeskustelun jälkeen. Huomasin aineistossani puutteita ja onnekseni kaksi tavoittamaani kohderyhmään kuulunutta nuorta halusivat osallistua haastatteluun. Avoimen haastattelun toteutin englanniksi, koska tiesin näillä kahdella nuorella olevan erittäin hyvä englannin kielen taito. Saa-vuin Aurinkopajalla avoimen iltapajan aikana ja menimme keskustelemaan yhdessä nuorten

kanssa rauhalliseen tilaan. Ennen haastattelun aloittamista keskustelimme kuulumisista rauhallisesti rennon ja luonnollisen ilmapiirin luomiseksi. Kerroin haastateltaville opinnäytetyöstäni ja että, tämä haastattelu koskee opinnäytetyötäni ja vastauksen tulevat käytettäväksi opinnäytetyössäni. Haastateltavat olivat tietoisia opinnäytetyöstäni ja aikaisemmin toteuttamastani kyselystä. Kerroin heille vielä, että haastattelun tarkoituksena on keskustella nuorisotyöstä ukrainassa sekä Aurinkopajan toiminnasta. Korostin haastattelun olevan anonyymi ja eikä heidän nimiänsä, tai muita henkilötietoja tule esiin opinnäytetyössäni. Ainoa esille tuleva asia on, että he ovat osallistuneet Aurinkopajan toimintaan. Kerroin myös haastateltaville, että minulla on muutama kysymys valmiina, mutta haastattelu tulisi olemaan enemmänkin keskustelumuotoinen. Kysyin vielä luvan haastattelun nauhoittamiseen ja luvan saatuani sanoin vielä laittavani nauhoituksen päälle.

Valitsin haastattelumuodoksi avoimen haastattelun, mutta olin silti kirjoittanut muutamia kysymyksiä ennakoon ylös (Liite 4.). Tämän tein siksi, että muistaisin mitä asioita haluaisin selvittää ja jos että saisin keskustelun varmasti käyntiin. Päädyin kuitenkin lopulta käyttämään vain noin kolmea ylös kirjoittamistani kysymyksistä, koska haastattelu eteni niin luontevasti ja keskustelun omaisesti, että minun ei tarvinnut turvautua kysymyksiin. Kysymykset ja haastattelun sisältö tulee tarkemmin esille aineiston analyysiluvussa.

6 TUTKIMUKSEN ANALYYSI

Tässä luvussa tarkastelen opinnäytetyöhön keräämiä aineiston tuloksia ja vastauksia. Kyselyssä selvitettiin kuinka ”Ukrainasta saapuvien pakolaisten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla” -hankkeen sekä Nuorten taidetyöpajan tavoitteet ovat toteutuneet nuorten näkökulmasta. Lisäksi kyselyn avulla selvitettiin narratiivisin menetelmin, työpajatoimintaan osallistuneiden nuorten kokemuksia pajatoiminnasta. Pajapäivän aikana kyselyyn vastanneet nuoret osallistuivat myös lyhyeen ryhmäkeskusteluun kyselyn jälkeen. Aavaan myös ryhmäkeskustelussa sekä avoimessa ryhmähaastattelussa esille tulleita asioita. Ensin kuitenkin kerron käyttämästä aineiston analyysimenetelmästä.

6.1 Aineiston analyysimenetelmä

Käytän aineistoa analysoidessani laadulliselle tutkimukselle tyypillistä sisällönanalyysia, jossa etsitään merkityskokonaisuuksia ja -suhteita. Aineistoa siis analysoidaan sanallisina tulkintoina eikä numeerisina tuloksina. Sisällönanalyysissä voidaan käyttää aineisto- tai teorialähtöistä analyysia. Tässä opinnäytetyössä käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jossa tutkijan tavoitteena on löytää aineistosta jonkinlainen tyypillinen kertomus tai toiminnan logiikka. Tässä menetelmässä tutkija päättää ennen analyysia, mutta tutkimusaineiston keräämisen jälkeen, mistä tyyppikertomusta tai toiminnan logiikkaa lähdetään etsimään. Sen jälkeen tutkimusaineistosta karsitaan tutkimusongelman kannalta epäolennainen informaatio pois. Seuraavaksi tutkimusaineisto tiivistetään ja jaetaan osiin. Tätä vaihetta määrittää tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen tutkimusaineisto vuorostaan ryhmitellään uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi sen mukaan mitä aineistosta etsitään. Ryhmittely voi tapahtua esimerkiksi aineistosta löytyvien ominaisuuksien tai käsitysten mukaan. (Vilka 2021, luku 6) Olen toteuttanut aineiston ryhmittelyn erilaisten aineistosta löytyvien ominaisuuksien avulla sekä käyttäen tukena tutkimuksen teoreettista viitekehystä.

Kyselyn vastaukset luokittelin kääntämisen jälkeen eri tyyppikertomusten mukaan. Tyyppikertomusten avulla osoitetaan millaisia yleisiä merkityksiä, asenteita sekä toiminta—ja ajattelutapoja kertomuksen kohteena oleviin asioihin liittyy (Jyväskylän yliopisto 2023a). Kyselyn aineistosta oli suhteellisen helppo löytää erilaisia tyyppikertomuksia ja löytää vastauksista yhtäläisyydet.

Laadullisen aineiston analyysissä on tärkeä ottaa huomioon sosiaalisen konstruktionismin näkökulma. Sosiaalinen konstruktionismi tarkoittaa tieteenfilosofista suuntausta, jossa todellisuuden, tiedon ja sen rakenteiden sekä erilaisten ilmiöiden nähdään muodostuvan kielellisessä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että asioita voidaan pitää itsestäänselvyyksinä tai luonnollisina, vaikka ne ovat tietyn kulttuurin tai yhteisön tiedostamatta tai tietoisesti keksimiä tai kehittämiä. Tässä tieteenfilosofiassa kyseenalaistetaan totuuden ja tiedon rakenteet. Mitä tiukemmin sosiaalisen konstruktionismin ajattelutapaa käytetään, sitä mahdottomampana nähdään mahdollisuus päästä käsiksi maailmaan, sillä kielelliset määritteet ja merkitysrakenteet ovat aina ihmisen ja maailman välissä. (Jyväskylän yliopisto 2023b.) Aineistolähtöisen analyysin haasteena pidetään objektiivisten havaintojen mahdottomuutta, koska kaikki tutkimuksen käsitteet, menetelmät, asetelmat ja kysymykset ovat tutkijan asettamia ja ne vaikuttavat suoraan väistämättä tuloksiin. Siksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin kannalta onkin tärkeää, että tutkija tiedostaa omat ennakkokäsityksensä ilmiöstä ja tiedostaa ne analyysin aikana. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.1.) Nämä näkökulmat halusin tuoda esiin erityisesti kielellisten ja kulttuurillisten erojen takia. Minä tutkijana sekä varmasti suurimmalla osalla tähän tutkimukseen perehtyvällä on erilainen kulttuurillinen ja kielellinen tausta kuin tutkimuksen kohderyhmällä. Tämän näkökulman vaikutus aineistoon sekä sen analyysiin on välttämätön ottaa huomioon. Myös tästä johtuen pyrin käyttämään aineiston keruussa mahdollisimman yksinkertaisia ja yleismaailmallisia käsitteitä sekä kysymyksiä.

Avoimessa ryhmähaastattelussa tavoitteenani olikin ottaa lisää selvää kohderyhmän kulttuurille tyypillisistä asioista tutkimukseni viitekehykseen liittyen. Avoimen haastattelun nauhoitin ja näin ollen aineisto oli äänitiedostomuodossa. Tämän tiedoston litteroin eli kirjoitin puhtaaksi tekstimuotoon (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Näin aineistoa oli helpompi analysoida ja luokitella.

6.2 Aineiston esittely

Yhteensä kyselyyn vastasi yhdeksän henkilöä. Kaikki, jotka olivat tulleet pajalle aineiston keruulle sovittuna päivänä, vastasivat kyselyyn osana pajatoimintaa. Aurinkopajalla paikan päällä kyselyyn vastasi yhteensä kuusi nuorta ja kolme vastausta lisää saatiin, kun laitoin kyselyn saateviestin kera Aurinkopajan WhatsApp -ryhmää, jossa oli nykyisten pajalle osallistuvien nuorten lisäksi aikaisemmille pajajaksoille osallistuneita nuoria. WhatsApp-ryhmässä oli yhteensä noin 20 nuorta, johon sisältyi myös pajalla aikaisemmin kyselyyn vastanneet nuoret. Kysely oli

auki yhteensä viikon ajan. Kaikki kysymykset olivat vapaaehtoisia, mutta jokainen vastaajista vastasi kaikkiin kysymyksiin. Avoimiin kysymyksiin tuli vaihtelevan pituisia vastauksia.

Kysymysten tavoitteena oli tuoda vastaajien oma ääni kuuluviin, käyttämällä kuitenkin johdattelevia kysymyksiä ja avauksia vastaamisen helpottamiseksi sekä eri näkökulmien tarkastelemiseksi. Esimerkiksi ”Aurinkopajalla minusta tuntuu...” avauksella haluttiin selvittää pajan ilmapiiriä nuorten näkökulmasta, ”Aurinkopajalla olen tutustunut...” avauksella haluttiin selvittää sosiaalisten verkostojen ja taitojen kasvamista pajajakson aikana. ”Aurinkopajasta haluan vielä sanoa...” avauksella taas haluttiin selvittää, mitä muuta sanottavaa pajalasilta oli toiminnasta. Koska kysely ja vastaukset käännettiin suomesta venäjäksi ja sitten venäjältä suomeksi, ovat vastaukset sekä kysymykset väkisinkin muovautuneet kääntämisen yhteydessä. Vaikka tämä haastaa tulosten analyysia, vastausten ydinsanoma tulee kuitenkin esille. Ensimmäisten monivalintakysymysten avulla halusin taas tuoda esiin taustatekijöitä pajalle osallistuneiden nuorten elämästä ja selvittää löytyykö vastausten välillä yhteyksiä tai eroavaisuuksia taustatekijöistä riippuen.

Pajapäivänä toteuttamani kyselyn yhteyteen osallistuneessa ryhmäkeskustelussa oli mukana kaikki kuusi kyselyyn silloin vastannutta nuorta. Tämän keskustelu tilanteen toivoin herättävän erilaisia ajatuksia nuorissa ja ilmapiiriin esiintuomista sanojin. Ryhmäkeskustelun jäädessä varsin niukaksi ja saatuaani kyselyn aineiston käsiini, huomasin aineistossani olevan puutteita ja toteutin avoimen ryhmähaastattelun. Avoimeen ryhmähaastatteluun osallistui kaksi nuorta, sillä tiesin aiemman kokemuksen perusteella heidän kielitaitonsa olevan tähän yhteyteen sopiva. Tällä keskustelunomaisella haastattelutilanteella halusin lisää tietoa ukrainalaisesta nuorisotyöstä, ennakkokäsityksistä sekä kehitysehdotuksista Aurinkopajan toimintaa kohden.

6.3 Sopeutuminen ja ohjaus

Yksi hankesuunnitelmassa mainituista toimintamalleista kuuluu osallistujien, tässä kontekstissa pajalle osallistuvien nuorten, osallistaminen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, jotta toiminta tukisi heidän toimintakykyään ja hyvinvointiaan parhaalla mahdollisella tavalla (Aluehallintovirasto 2022a). Tulosten perusteella voidaan sanoa, että tämä suunniteltu toimintatapa on onnistunut. Kaikki vastaajat kokivat, että olivat saaneet suunnitella ja vaikuttaa pajatoimintaan vähän 2/9, sopivasti 4/9 ja paljon 3/9.

Aurinkopajasta haluan sanoa..

”Aurinkopaja auttaa ukrainalaisia sopeutumaan uusiin elämän olosuhteisiin tunte-
mattomassa maassa.”

Hankkeen päätavoitteena on tarjota nuorille tekemistä, jonka tavoitteena on sosiaalinen vahvis-
taminen ja integroituminen niin että henkilö pystyy sopeutumaan uuteen tilanteeseen ja ympä-
ristöön. Ukraina -hankkeen toimintasuunnitelamassa tätä tavoitetta ei ole eritelty sen tarkem-
min, mutta kaikki kyselyyn vastanneet kokivat, että Aurinkopajan toiminta on auttanut heitä
näissä asioissa. Uuteen ympäristöön sopeutumisessa Aurinkopaja on auttanut kyselyyn vastan-
neita paljon tai sopivasti. Kaikki, jotka olivat osallistuneet pajatoimintaan enemmän kuin kuu-
kauden kokivat, että Aurinkopaja on auttanut sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen paljon
tai sopivasti. Jopa alle kuukauden pajalle osallistunut nuori koki, että Aurinkopaja on auttanut
häntä sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen vähän.

Aurinkopajasta haluan sanoa...

”Että, tämä paikka on auttanut mua sopeutumaan Suomeen, saada uusia ystäviä ja
opiskella suomea”

Pajatoimintaan osallistuvien tukeminen, auttaminen ja ohjaaminen ovat olennaisia osia joka-
päiväistä toimintaa eri tavoin. Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret kokivat, että ovat saaneet tar-
vitsemaansa ohjausta tai apua Aurinkopajalla paljon 7/9 tai sopivasti 2/9.

Aurinkopajasta haluan sanoa...

”Se on erinomainen paikka, missä voi saada apua arkiasioissa, auttavat tottumaan
uusiin elämän olosuhteisiin ja miten käyttäytyä erilaisissa tilanteissa.”

6.4 Sosiaalisten verkostojen merkittävyys

Kyselyn tuloksista korostuu monessa osin uusien sosiaalisten verkostojen luominen ja niiden
merkitys vastaajien elämässä. Aurinkopajalla toiminta tapahtuu yksilöohjauksen lisäksi suu-
rimmaksi osaksi ryhmämuotoisesti. Ryhmässä tapahtuva vertaisoppiminen ja – jakaminen vah-
vistaa sosiaalista vahvistumista ja sosiaalisen verkoston rakentumista (Aluehallintovirasto
2022a). Kyselyn vastauksista korostuu sosiaalisen ympäristön ja verkostojen kasvu. Kaikista
kyselyyn vastanneista tuli tavalla tai toisella esiin, että nuoret ovat saaneet uusia ystäviä ja moni
nuori koki, että parasta pajalla on yhteisö ja ihmiset.

Kun aloitin Aurinkopajalla...

”minun verkostoni laajensivat ja sain paljon uusia tuttuja”

Aurinkopaja on tarkoitettu vain ukrainalaisille pakolaisille erityistilanteesta johtuen. Näin ollen kaikilla pajalle osallistuvilla nuorilla on yhteinen kieli. Sama kulttuuri ja kotimaan sotatilanne tuo samaistuttavuutta ja vertaistukea pajuorten kesken. Nämä lisäävät ymmärrystä nuorten välillä ja uusia suhteita on oletettavasti helpompi luoda. Tilanne olisi varmasti erilainen, jos pajalle osallistuvat olisivat kotoisin eri maasta. Tämä hankkeen suunnitelmassakin mainittu vertaisjakaminen tekee uusien ihmissuhteiden luomisesta oletettavasti helpompaa. Läheiset ihmissuhteet ovat tärkeitä jokaisen hyvinvoinnille ja ne vahvistavat itseluottamusta. Pakolaisuudesta johtuvien mahdollisten traumojen ja odottamattoman tilanteen näköalattomuudessa, ihmisten tuki on erityisen tärkeää. Tämä tuli myös esille nuorten vastauksista. Yksi nuorista kertoi, että ennen Aurinkopajaa hänen oli vaikea nousta sängystä, kunnes hän tuli Aurinkopajalle ja tutustui ihmisiin, jotka saivat hänelle kodikkaan olon ja tahdon tehdä jotakin.

Aurinkopajan aikana olen tutustunut...

”Olen tutustunut uusien ihmisten kanssa, jotka pystyvät parantamaan mielialaa ja antavat mahdollisuuden löytää jotain uutta itsessäni ”

Jokainen tarvitsee luotettavia läheisiä ihmisiä, joihin voi turvautua. Sosiaaliset suhteet ovat hyvin tärkeitä uuteen ympäristöön asettumiselle. Tukiverkosto muodostuu perheestä ja usein oman kulttuurisen tai uskonnollisen yhteisön jäsenistä. Kaikilla, esimerkiksi yksin tulleilla lapsilla ja nuorilla, ei kuitenkaan ole perhettä lähellä tarjoamassa tukea (Diakonia ammattikorkeakoulu 2019). Tähän tarpeeseen työpajatyypinen ympäristö voisi vastata.

Optimaalisen kotoutumisen toteutumiseksi suhteet muihin ihmisiin ja kantaväestöön ovat tärkeitä, sillä ei kukaan voi kotoutua uuteen ympäristöön yksin. Myöskään hyvät väestösuhteet eivät voi kehittyä ilman ihmisten kohtaamisia erilaisissa arkisissa tilanteissa. (mt.) Vastauksista ilmenee vahvasti se, että vastaajat ovat luoneet uusia ihmissuhteita Aurinkopajan toiminnassa, mutta muutamasta vastauksesta voi päätellä, että sosiaalisia suhteita on luotu muidenkin kuin pajalaisten kesken ja myös toiminnan ulkopuolella.

Aurinkopajalla olen tutustunut....

”suomalaisten kanssa ja ukrainalaisten kanssa muistakin kaupungeista”

Aurinkopajan jälkeen minä.....

”tutustun uusiin ihmisiin helpommin”

Etenkin pidemmällä tähtäimellä nuorten ystäväystymistä yli etnisten rajojen pidetään yleisesti toivottavana. Monikulttuurisen ystäväpiirin on osoitettu muun muassa vähentävän ennakkoluuloisuutta ja konflikteja sekä edistävän nuorten kotoutumista (Leinonen 2013, 40). Avoimessa haastattelussa kysyin nuorilta olisiko heillä jotain kehitettävää tai ideoita Aurinkopajan toimintaa. Hetken hiljaisuuden jälkeen toinen nuorista totesi, että ei tiedä, hänellä ei ole mitään valittavaa ja kaikki on mahtavasti. Toinen yhtyi tähän ja totesi, että ei osaa sanoa uusista ideoista. Hetken mietittyään hän kertoi uudesta Aurinkopajan yhteistyökumppanista Jyväskylän Yliopiston NEW ABC -tutkimushankkeesta, oli yllätynyt projektista ja kuvaili tätä mielenkiintoiseksi sekä korosti uusien ihmisten tapaamista. Jyväskylän Yliopistossa toteutettava Euroopan komission Horizon 2020 rahoittamassa NEW ABC -projektissa kerätään kokemusta ja tietoa maahanmuuttajataustaisten nuorten sosiaalisesta inklusiosta koulutuksen ja psykologisen kehityksen näkökulmasta. (Jyväskylän Yliopisto 2021.) Haastateltavat kokivat sosiaalisen kanssakäymisen muidenkin kuin ukrainalaisten kanssa merkittäväksi. He mainitsivat NEW ABC -projektin lisäksi myös muiden pajojen kanssa toteutuneet yhteiset hetket ja pitivät näitä tärkeinä oppiakseen lisää suomalaisista.

Aurinkopajan ohjaajat nousivat kyselyn vastauksista merkittäväksi pajajaksoa määritteleväksi tekijäksi. Kyselyn vastauksissa nuoret kiittivät pajan työntekijöitä ja heitä kuvattiin ymmärtäväisiksi ja erinomaisiksi. Yksi nuori kertoi, että ohjaajien kanssa on kodikas olo ja heidän kanssaan voi jutella itselle tärkeistä asioista.

”Se on todella tarpeellinen paikka nuorille. Täällä voi tutustua monien ihmisten kanssa. Ja ilmapiiri on ainutlaatuinen. Vielä parempi on henkilökunta. Heidän kanssa on tosi kodikas olo ja aina voi jutella mistä vaan aiheesta, mitä nyt on tärkeää itselle”

”Todella ymmärtäväiset työntekijät, jotka auttavat elämänongelmien kanssa”

Ohjaajista tulee pajajakson aikana osa nuoren sosiaalista verkosta. Ohjaajilla onkin elintärkeä rooli pajatoiminnan toteuttamisessa, sosiaalisen vahvistamisen mahdollistajana sekä ilmapiirin luoja.

6.5 Positiivinen ilmapiiri ja turvallinen ympäristö

Yksi kolmesta Nuorten taidetyöpajan arvoista on myönteinen ajattelu. Toiminnasta pyritään tekemään mielekästä, mutta sopivan haasteellista. Pajajaksoilla kiinnitetään huomiota siihen että, siellä olisi positiivinen, kannustava ja turvallinen ilmapiiri. (Kautto & Lehtipää 2014, 10,

36.) Kaikki vastanneet kertovat kokeneensa positiivisia tuntemuksia Aurinkopajalla. Muun muassa positiivisuus, iloisuus ja huumori, tulivat vastauksissa esiin useamman kerran.

Aurinkopajalla minusta tuntuu....

”Tunnen oloani mukavaksi, en ikinä ajattelisi, että sellainen paikka olisi minua varten. Olen iloinen, että olen täällä”

Turvalliseen ilmapiiriin vaikuttaa monet asiat. Yhteisöllinen ja turvallinen ilmapiiri rakennetaan yhdessä pajalaisten ja ohjaajien kanssa, mutta vastuu on työpajan työntekijöillä eli ohjaajilla tai valmentajilla. Ilman turvallisuuden tunnetta ihmisen on vaikea tuntea iloa, oppia tai kehittyä. Turvallisessa ympäristössä ihmisen on helpompi ilmaista itseään ja näin ollen olla oma itsensä. Turvallisuuden lisäksi nuoret kertoivat tuntevansa rauhaa, vapautta ja rentoutta Aurinkopajalla. Toinen haastatteltavista nuorista kertoi, että Ukrainassa hän mieluummin pysyi kotona, mutta Aurinkopajalle tultuaan hän nykyään lähtee mieluummin pois kotoa ihmisten luokse.

Aurinkopajalla minusta tuntuu...

”olen turvassa ja tunnen hyvää ilmapiiriä, mitä luovat ihmiset ympärillä”

Yleisesti kyselyn toteutus ja ryhmäkeskustelu tilanne oli rento. Etenkin aluksi nuoret keskustelivat yhdessä kyselystä keskenään. Ymmärryksen perusteella muutama nuori vitsaili keskenään vastauksista, mutta tuloksista päätellen nämä vitsit eivät päätyneet lopullisiin vastauksiin. Yleisesti tilanne oli rauhallinen ja muistutti normaalia hetkeä pajapäivän aikana, ryhmäkeskusteluiden tavoitteen mukaisesti. Tästä myös välittyi turvallisen ilmapiirin ympäristö. Nuoret olivat rennosti ja huumorilla mukana tilanteessa. Tästä voidaan myös päätellä nuorten kokevan minut turvalliseksi ihmiseksi.

6.6 Työpaja oppimisympäristönä

Vaikka Ukraina -hankkeen hankesuunnitelmassa ei lue, että kielenopetus olisi osa toimintaa, pajalla on toteutettu suomen kielen opiskelua toiminnallisina menetelmin (Nuorten taidetyöpaja 2022). Nuorille, jotka vastasivat haluavansa jäädä Suomeen, kielen oppiminen on yksi tärkeimmistä kotoutumista tukevista asioista. Viisi nuorta kertoi, että on oppinut Aurinkopajalla suomen kielen perusteita tai hieman suomea. Työpajalla voi olla virallisen kielen lisäksi mahdollisuus arkisemman puhekielen oppimiseen. Valmentaja tai ohjaaja voi opettaa suomea, vaikka ei olisikaan virallisesti kielenopettaja (Leppänen & Puroaho 2013, 53). Aurinkopajan pajajaksolla syksyllä 2022 resursseihin on kuulunut toiminnallisesta kielen opetuksesta kokemusta

omaavana opettaja kahtena päivänä viikossa, mikä on varmasti edistänyt nuorten kielitaitoa pajalla. Tämän lisäksi myös muut ohjaajat ovat toteuttaneet toiminnallista sekä integroivaa suomen kielen opetusta. (Nuorten taidetyöpaja 2022.)

Nuorten taidetyöpaja on toiminnallinen oppimis- ja työskentely-ympäristö, jossa opitaan monenlaisia asioita liittyen arkeen, työelämään, itsetuntemukseen tai omiin haaveisiin, riippuen yksilön tarpeista ja elämäntilanteesta. Kyselyn vastauksista ilmenee, että kielen lisäksi nuoret ovat oppineet muitakin arvokkaita asioita. Kolme nuorta kertoo oppineensa ruuan laittoa. Aurinkopajalla nuoret ovat osallistuneet ruokalistan suunnitteluun, ostosten tekoon ja leipomiseen (mt.). Nuorten taidetyöpajojen arjentaitopajoilla harjoitellaan arjenhallinnan ja hyvinvoinnin taitoja, johon ruuanlaittaminen kuuluu (Jyväskylän kaupunki 2023).

Nuorten taidetyöpajan toiminnan tavoitteisiin sisältyy nuoren itsetuntemuksen parantaminen. Parempi itsetuntemus lisää hyvinvointia arjessa ja omannäköisen elämän saavuttamista. Itsetuntemus tarkoittaa muun muassa omien tunteiden, tarpeiden, ajatuksien ja toiveiden tulkitsemista (Mieli - Suomen Mielenterveys ry 2023). Eräs nuorista kertoi oppineensa luottamaan ihmisiin enemmän ja puhumaan omista tunteista. Toinen taas kertoi oppineensa olemaan suvaitsevaisempi. Kolmas nuori kertoi oppineensa Aurinkopajalla ihmisten vastikkeettomasta auttamisesta.

6.7 Katse tulevaisuuteen

Työskentely ja valmentautuminen Nuorten taidetyöpajalla on tulevaisuusorientoitunutta, jonka tarkoituksena on ohjata nuoria kohti työelämää. Vastikään maahan muuttaneelle pakolaiselle elämän suunnitelmat menevät täysin uusiksi. Voi olla vaikeaa ajatella tulevaisuutta uudessa tilanteessa ja uudessa maassa, kun kotimaan tilanne on epäselvä ja perhe saattaa olla vielä kotimaassa. Halusin kuitenkin selvittää nuorten ajatuksia ja suunnitelmia lähitulevaisuudesta sekä luoda tilaisuuden ja hieman jopa haastaa heitä pohtimaan tulevaisuutta pidemmällä tähtäimellä. Kolmen nuoren suunnitelmissa oli pajajakson jälkeen mennä kielikurssille, hakeutua koulutuksen pariin ja lopulta työelämään. Loput kuusi nuorta olivat ymmärtäneet kysymyksen eri tavalla ja kertoivat mitä tekevät pajapäivän jälkeen ja miten Aurinkopajan toiminta on vaikuttanut heidän elämäänsä.

Aurinkopajan jälkeen minä.....

”olen sopeutunut Suomessa elämiseen”

”menen kotiin positiivisissa tunnelmissa ja haluan kanssa opiskella suomea”

Monen pajalle osallistuvan nuoren elämässä on varmasti paljon epävarmuutta elämäntilanteen muuttumisen seurauksena. Kuitenkin nuorten sanoista välittyi toivo ja unelmat tulevaisuudesta. Kyselyyn vastanneet nuoret ovat olleet vaihtelevia aikoja yhdestä kuukaudesta vuoteen Suomessa. Kolme nuorta eivät olleet varmoja haluavatko he jäädä Suomeen. Kahdella heistä oli kuitenkin ajatuksia tulevaisuudesta, joista toinen kertoi menevänsä kielikurssille ja toisella heistä ei ollut selkeitä suunnitelmia, mutta toivoi silti löytävänsä itsensä ja pääsemään omia tavoiteta kohti.

Yleisesti vastauksista löytyy paljon yhtäläisyyksiä sekä epävarmuutta. Moni vastaaja haluaa opiskella ja mennä töihin sekä oppia ja osata suomea tai englantia.

”Kahden vuoden päästä haluaisin olla edelleen Suomessa kielitaitoisena, opiskella ja tehdä töitä. Haluaisin mennä kotimaahan, mutta vain vierailemaan. ”

”Toivon, että opin suomea ja englantia, ja pääsen opiskelemaan kääntäjäksi / tulkkiksi. Todellisuudessa kuitenkin minä en halua ajatella tulevaisuutta Ukraina tilanteen jälkeen, mä en edes tiedä mitä minulle käy. ”

Kielen oppimista pidetäänkin yhtenä kotoutumisen kannalta keskeisimpänä tekijänä. Yksi kielen oppimisen avain onkin vuorovaikutus yhteisön ja ympäristön kanssa. Tätä voidaan tukea tarjoamalla oppijalla mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa ja käyttää opittavaa kieltä itselleen merkityksellisissä yhteisöissä ja ympäristöissä. (Kokkonen, Pöyhönen, Reiman & Lehtonen 2019, 94.) Toinen ryhmähaastatteluun osallistuneista kertoi englannin kielen taidon kehittyneen sekä oppineensa suomen kielen sanoja Aurinkopajalla. Vaikka Aurinkopajaa toteutetaan tällä hetkellä vain yhteisen kielen omaaville ukrainalaisille nuorille, jokapäiväisessä toiminnassa toteutetaan Suomen kielen opetusta erilaisin menetelmin. Myös yhteiset hetken muiden taidetyöpajalaisten kanssa tukevat uuden kielen oppimista.

Kyselyn vapaassa sanassa, mitä nuoret haluaavat sanoa Aurinkopajasta, tuli ohjaajien kiitoksen lisäksi palautetta positiivisesta ympäristöstä, hyvästä ruuasta ja mukavasta ajanvietosta. Lisäksi esiin tuli se, että nuoret ovat saaneet apua arjen asioissa, uuteen tilanteeseen ja olosuhteisiin totuttamisessa.

Aurinkopajasta haluan sanoa...

”Haluan sanoa KIITOS, jotta sain mahdollisuutta tuntea avoimena ja iloisena ihmisenä. Kiitos hyvästä ruuasta. Kiitos mahtavasta ajanvietämisestä.”

”Vain hyvää ja positiivinen mielipide. Minä en kadu, että tulin tänne, ja oikeasti tykkään tässä olemisesta.”

Kaikki nuoret totesivat erilaisin ilmaisin parasta Aurinkopajalla olevan ihmiset. Jotkut korostivat yhdessä oloa ja muutama mainitsi lyhyesti vain ihmiset tai uudet tuttavat. Metsäretket ja vierailut eri kohteisiin Jyväskylässä mainittiin myös mieleisiksi tekemisiksi.

”Se on paras paikka tässä kaupungissa, mahdollisesti koko massa, ja ehkä koko maailmassa.”

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin kyselyni tuloksia ja niiden pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä. Lisäksi käsitelen koko oppinäytetyöni prosessin eettisyyttä, luotettavuutta ja yleistettävyyttä sekä näihin vaikuttaneita tekijöitä. Avaan myös omia oppimiskokemuksia sekä tuon esille tulosten hyödynnettävyyttä sekä jatkokehitys ja -tutkimusideoita.

7.1 Johtopäätökset

Kyselyn tulokset osoittavat, että Aurinkopajan toiminta on ollut merkittävää nuorten elämässä. Erityisesti pajajakso on luonut nuorille mahdollisuuksia sosiaalisen verkoston luomiseen ja kyselyyn vastanneet nuoret kertoivatkin saaneensa ystäviä tai uusia tuttavuuksia pajajaksolla. Samoista lähtökohdista tulevat nuoret saavat toisiltaan vertaistukea ja yhteisen kielen avulla on helpompi jakaa kokemuksia ja ystäväystyä. Toisaalta vahva lähiverkosto voi johtaa eristäytymiseen vain oman kieli- ja kulttuuriryhmän pariin. Tällöin kotoutuminen hidastuu, sillä monipuoliset verkostot muihin ryhmiin ja yhteisön jäseniin ovat kotoutumisen yksi tärkeä edellytys. (Diakonia ammattikorkeakoulu 2019.) Siksi onkin erityisen tärkeää luoda nuorille mahdollisuuksia tavata ihmisiä Aurinkopajan ulkopuolelta.

Tulosten perusteella voidaan sanoa Ukraina -hankkeen Aurinkopajan toiminnan edistävän ukrainalaisten nuorten pakolaisten kotoutumista. Nuoret ovat saaneet pajalta monia kotoutumista edistäviä eväitä elämäänsä. Vaikka hankkeen toimintasuunnitelmassa ei asiasta ole mainittu, nuoret ovat oppineet pajalla suomen kieltä, joka on keskeinen osa kotoutumista. Sosiaaliset verkostot ja yhteisön tuki ovat myös tärkeitä uuteen tilanteeseen sopeutuessa. (mt.) Monella vastanneella olikin selkeästi suunnitelmissa oppia ja opiskella lisää suomea sekä hakeutua koulutuksen ja työelämänpariin.

Tuloksista tulee esille, että kaikki kyselyyn vastanneet ovat olleet ennen Suomeen tuloa kiinnittyneitä johonkin yhteiskunnan palveluun, yliopistoon, lukioon, peruskouluun tai osa työelämään. Voidaan siis olettaa, että heillä on ollut arjen- ja elämänhallinta taidot kunnossa. Tämä muokkaa pajatoiminnan lähtökohtia ja toimintamalleja. Nuorten taidetyöpaja on tarkoitettu heikossa asemassa oleville nuorille, jonka tarkoituksena on ohjata heitä kohti koulutusta tai työelämää. Tässä kohderyhmässä nuoret ovat jo olleet työssä tai koulutuksen parissa. Kotimaan sotatilanteen takia, he ovat kuitenkin joutuneet jättämään kotinsa ja ovat nyt päätyneet erityis-

tilanteeseen. Ukrainasta sotatilanteen takia paenneiden lähtökohdat osallistua työpajatoimintaan ovat olleet erilaiset verrattuna rauhallisten ja turvallisten olojen keskellä eläneisiin, mutta voidaan silti sanoa, Nuorten taidetyöpajan toimintamallit ja tavoitteet ovat toimivia ainakin tälle vastaajajoukolle.

Monet sosiaaliset vahvistamisen elementit tulevat esiin tutkimuksen aineistosta. Nuoret ovat kokeneet yhteisöllisyyttä, voimaantumista, osallisuutta sekä turvallisuutta Aurinkopajan toiminnassa. Voidaan myös sanoa, että nuoret ovat sosiaalisesti vahvistuneet sosiaalisten taitojen, itsetuntemuksen sekä työ- ja opiskelutaitojen kasvamisen näkökulmista. Nuoret kokevat myös yhteisöllisyyttä sekä iloa ja huumoria, jotka ovat tärkeitä osia sosiaalisessa vahvistamisessa. Myös vuorovaikutus pajaohjaajien kanssa oli koettu mielekkääksi ja siitä oltiin kiitollisia. Voidaan siis sanoa, että Aurinkopajalla toteutuu työpajaympäristön sekä sosiaalisen vahvistamisen toimintamallit ja -tavoitteet. (Hämäläinen 2014, 47.)

Oli myös mielenkiintoista huomata kuinka Nuorten taidetyöpajan tavoitteet, toimintamallit ja arvot tulevat esiin vastauksista, vaikka niitä ei suoranaisesti kysytytkään. Miellyttävä ja turvallinen ympäristö sekä siellä olevat ihmiset tekevät Aurinkopajasta turvallisen sekä houkuttelevan ympäristön, jota Nuorten taidetyöpajalla tavoitellaan.

Nuorten vastauksista korostuu yhteisön ja ohjaajien roolin tärkeys. Yhdessä tekeminen sekä hyvässä ilmapiirissä toimiminen on merkittävää toiminnan onnistumisen kannalta. Työpaja ympäristönä on varmasti hyvä vaihtoehto monelle maahanmuuttajalle etenkin alkuvaiheen kotoutumisen kannalta. Työpajalla tutustutaan uuteen maahan, kulttuuriin ja kieleen toiminnallisilla menetelmillä ja samalla on mahdollisuus luoda uusia ihmissuhteita. Hanke on ollut Suomen mittakaavassa ainutlaatuinen eikä vastaavia ole tiedettävästi Suomessa toteutettu tässä mittakaavassa nuorten työpajatoiminnassa (Aflatuni 2023).

Niin Aurinkopajan toiminta kuten tämä opinnäytetyökin olisi ollut varmasti erilainen ilman omankielistä ohjaajaa. Kielitaidot puutteen vuoksi omankielisen ohjaajalle on helpompi kommunikoida ja saada tukea arkisiin asioihin. Jos Ukraina -hankkeella ei olisi tätä merkittävää resurssia voisi ohjauksen ja avun saamisesta saatu palaute erilainen. Toisaalta ne hetket, kun omankielinen ohjaaja ei ole läsnä, kannustaisi nämä nuoret kehittämään kielitaitoaan ja keksimään luovempia tapoja kommunikoida muiden ohjaajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

7.2 Tulosten eettisyys, luotettavuus ja yleistettävyys

Tutkimuksen eettisyyden toteutumiseksi opinnäytetyössä tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan tutkimuseettistä ohjeistusta, joka huolehtii esimerkiksi tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisten tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien soveltamisesta, tutkittavien informointi sekä tutkimuslupien ja suostumuksen pyytäminen, tietosuojasetuksien noudattaminen henkilötietoja käsiteltäessä sekä toisten julkaisuihin viittaaminen asianmukaisella tavalla. Lähtökohtaisesti opinnäytetyön tekijä sekä opinnäytetyön ohjaaja vastaavat hyvän tieteellisen käytännön toteuttamisesta opinnäytetyössä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023.)

Lähtökohtaisesti opinnäytetyöni ja tutkimusprosessin eettisyys toteutui hyvin. Huolehdin tutkimusluvasta, tutkittavien informoinnista ja suostumuksesta sekä tutkimusaineiston suojasta. Minun lisäksi osaan tutkimusaineistoon pääsi käsiksi myös Aurinkopajan omankielinen ohjaaja kääntämisen puitteissa. Kyselyssä käytettiin anonyymiä tiedonkeruuta ja tätä korostettiin informointi vaiheessa, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman rehellisiä ja avoimia. Koska kysely toteutettiin osana pajatoimintaa ja kaikki sinä päivänä osallistuneet vastasivat kyselyyn, joten minä ja pajalla olleet ohjaajat olemme tietoisia ainakin osasta kyselyyn vastanneista. Vastauksista on kuitenkin mahdotonta edes minun päätellä yksittäisten vastausten alkuperää.

Tutkimuksen luotettavuus kyseenalaistuu erityisesti kaksikielisen kysymysten ja vastausten pallottelun välillä. Voi olla, että tämä oli myös syy siihen, miksi jotkut kysymykset ymmärrettiin eri tavoin. Opinnäytetyöni eettisyyttä kyseenalaistaa myös se, että kohderyhmänä toimivat nuoret eivät voi lukea opinnäytetyötäni tai tarkistaa vastauksiaan kielitaidot puutteen vuoksi. Ehkä muutaman vuoden päästä Suomeen kotoutuneet nuoret voivat lukea tutkimukseni tai se voitaisiin kääntää heidän äidinkielelleen, mutta tässä vaiheessa ei resursseja sellaiseen ole. Niin kysymysten, vastausten saatikka sitten koko opinnäytetyötä kääntäessä tulee ottaa huomioon sanojen eri tarkoitukset eri kielten, kulttuurien ja yksilöidenkin välillä.

Osa kyselyn avoimista kysymyksistä ymmärrettiin eri näkökulmista. Ensin ajattelin sitä vain kriittisesti, että minun olisi pitänyt muotoilla kysymykset paremmin. Vastauksia tarkastellessa ja analysoidessa tajusin kuitenkin, että koska kysymykset olivat eri tavoin ymmärrettävissä, sain kirjavia vastauksia ja vastauksia myös sellaisiin asioihin, joita en edes itse tajunnut kysyä, esimerkiksi asenteista ennen pajajakson alkua ja palautetta ohjaajien toiminnasta. Ryhmäkeskustelun ilmeistä ja eleistä päätellen vastaajat miettivät vastauksiaan, eikä kukaan paikalla ollut

näyttänyt ainakaan siltä, että olisi kiireessä täyttänyt kyselyn. Ryhmäkeskustelun aikana kyselyn toteutuksen yhteydessä kysyin myös, kokivatko vastaaja kyselyn vaikeaksi ja kaikki paikalla olleet vastasivat, että kysely ei ollut vaikea, mutta eräs nuori mainitsi, että jotkut kysymykset muistuttivat toisiaan ja sama kysymys toistui eri muodossa.

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä pohtiessa täytyy myös ottaa huomioon oma asemani kohderyhmälle. Olin työharjoittelussa Aurinkopajalla syksyn 2022, jonka takia suurin osa pajanuorista sekä pajan toiminta olivat minulle tuttuja. Tämä vaikutti opinnäytetyöni ja etenkin kyselyn toteutukseen. Nuoret tunsivat minut jo entuudestaan ja olin useamman kanssa keskustellut opinnostani, minkä takia minun oli helppo lähestyä heitä opinnäytetyötäni koskevan kyselyn kanssa. Nuoret suhtautuivat kyselyyn positiivisesti informoinnista lähtien.

Pohdin myös kyselyn positiivista luonnetta tulosten kannalta. Pysin pitämään niin monivalintakuin avoimetkysymykset neutraaleina, mutta kysymysten muotoilusta huomaa, että etenkin avoimet kysymykset ovat positiivisen johdattelevia. Kaikissa kysymyksissä oli kuitenkin vastaajalla tilaa vastata haluamallaan tavoin. Tätä edisti myös kysymysten vapaaehtoisuus. Kaikki kysymykset olivat vapaaehtoisia, lukuun ottamatta ensimmäistä, joka koski tulosten käyttöä opinnäytetyössäni.

Niin saateviestissä kuin pajapäivän aikana toteutetun aineiston keruun yhteydessä painotin nuorille, sitä että kysely on anonymi, saadakseni mahdollisimman avoimia vastauksia. Kuitenkin olin nuorille tuttu henkilö, koska olin aikaisemmin toiminut pajalla ohjaajana monta kuukautta. Tämä myös voi vaikuttaa palautteen positiiviseen luonteeseen. Toimintaan ei kohdistunut kritiikkiä, mikä voi johtua siitä, että vaikka vastaukset olivat anonyymejä, nuoret eivät halunneet loukata tai pahoittaa ohjaajien mieltä. Toisaalta avoimessa ryhmähaastattelussa tuli esille, että Ukrainassa ei ole tämän kaltaista toimintaa. Kysyin haastateltavia kertomaan nuorisotyöstä ukrainassa ja he sanoivat, että sitä ei ole. Jos ei ole aikaisempaa kokemusta mistään vastaavanlaisesta palvelusta, on kehittämisehdoituksia ja kritiikkiä varmasti vaikea antaa, koska ei ole mitään mihin vertaisi tai ajatusta millaista toiminnan tulisi olla.

Tutkimuksen yleistettävyyttä pohtiessa täytyy muistaa laadullisen tapaustutkimuksen periaatteet. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada yksityiskohtaista tietoa juuri tästä kohderyhmästä ja heidän kokemuksistaan. Vaikka tulosten perusteella työpajakaso on vaikuttanut kohderyhmän elämään positiivisesti, on varmasti monia kotoutuvia maahanmuuttajia kuten muitakin nuoria, kenelle työpaja muotoinen ryhmätoiminta ei ole oikea tai luonteva ratkaisu. Tilapäisen suojelun

omaavalla pakolaisella voi olla vielä epäselvää haluaako hän kotoutua uuteen kotimaahansa. Työpajamuotoinen toiminta voi olla nuorelle jotain täysin uutta ja erilaista, niin kuin moni muukin asia uudessa maassa, jonka takia kynnyks lähteä mukaan toimintaan kasvaa. Kaikkia voi kuitenkin rohkaista mukaan kokeilemaan. Esimerkiksi ennen päätöstä Aurinkopajan toimintaan osallistumisesta nuorille tarjotaan mahdollisuus tutustumiskäyntiin sekä yhdessä pajaohjaajan kanssa orientoivaan keskusteluun, johon nuori voi tulla yhdessä kaverin, vanhemman tai sosiaaliohjaajan kanssa (Aflatuni 2023). Nuori voi joko todeta, että työpaja ei ole hänen paikkansa tai innostua ja löytää uusia ystäviä, mielihyvää ja elämän iloa toiminnasta.

7.3 Omat oppimiskokemukset

Nuorten taidetyöpajan sekä Ukraina -hankkeen toiminnassa voidaan hyödyntää kaikkia yhteisöpedagogin kompetensseja, jotka ovat yhteiskunnallinen, pedagoginen ja yhteisöllinen osaaminen sekä vaikuttamis- ja kehittämisosaaminen. Yhteisöpedagogi voi työskennellessään monikulttuurisen ja kotoutumista edistävän työn parissa tukea osallisuuden, toimijuuden sekä yhteisöllisyyden toteutumista. Vuorovaikutuksen sekä oppimisen mahdollistaminen monimuotoisissa toimintaympäristöissä kuuluu yhteisöpedagogin pedagogiseen osaamiseen. Ukraina -hanke on pilottihanke ja näin ollen työskentelyssä vaaditaan myös yhteisöpedagogin erilaisia kehittämisen sekä verkostotyöskentelyn taitoja sekä ymmärrystä yhteiskunnallisista rakenteista. Yhteisöpedagogi voi myös työssään osallistua kahdensuuntaisen kotoutumisen toteuttamiseen, vaikka ei työskentelisi suoraan monikulttuurisessa ympäristössä. Yhteisöpedagogin koulutus antaa valmiudet toimia opinnäytetyön viitekehyksen ympäristöissä.

Henkilökohtaisesti olen jo pidempään opintojeni aikana ollut kiinnostunut monikulttuurisesta ja maahanmuuttaneiden parissa tehtävästä työstä sekä toiminnallisista ja luovista menetelmistä. Nuorten taidetyöpajan toimintamallit ja ympäristö ovat itselleni ammatillisesti kiinnostavia. Tätä oppinäytetyötä tehdessä sain yhdistettyä nämä kaikki ja siksi koinkin työn tekemisen miellyttäväksi muutamia haasteita lukuun ottamatta. Työn mielekkyyttä lisäsi myös yhteiskunnallisesti tärkeän ja ajankohtaisen aiheen parissa työskentely. Opinnäytetyön prosessin aikana opin paljon asioita kaikista työssäni käsiteltävistä asioista kuten monikulttuurisuus, maahanmuutto, kotoutuminen, kielelliset asiat, ukrainalaisesta kulttuurista sekä tutkimuksiin liittyvistä menetelmistä ja vaiheista. Erityisen kiitollinen olen siitä, kuinka avoimesti nuoret lähtivät mukaan

aineiston keruumenetelmien toteuttamiseen sekä tietysti Aurinkopajan omankieliselle ohjaajalle Anna Randelille, jota ilman tämä opinnäytetyö olisi ollut todella erilainen ja mahdoton toteuttaa näillä menetelmillä.

7.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Jatkotutkimuksissa tulisi ottaa huomioon erityisesti kielelliset asiat. Aurinkopaja on siitä erityisen työpaja ympäristö, että siellä tarjotaan toimintaa vain ukrainalaisille nuorille. Olisi varmasti mielenkiintoista tietää, miten kyselyn tuloksen poikkeaisivat, jos paja olisi tarkoitettu kaiken kielisille kotoutuville maahanmuuttajille. Tähän joko tarvitsisi enemmän resursseja kääntämisen suhteen tai luovemman tavan tutkia kokemuksia. Yksi kehittämisidea olisikin rekrytoida erikieliä opiskelevia mukaan toimintaan esimerkiksi toteuttamaan opiskelutehtäviään pajatoiminnan yhteydessä tai tarjota työntekijöiden täydennyskoulutuksena kieliopintoja.

Tässä opinnäytetyössä tuon esille nuorten kokemuksia Nuorten taidetyöpajan Aurinkopajan toiminnasta peilaten niitä samalla hankkeen ja Nuorten taidetyöpajan tavoitteisiin ja toimintamalleihin. Tuloksista voi sanoa, että toiminta on merkittävää nuorten hyvinvoinnin, sosiaalisten verkostojen sekä kotoutumisen kannalta. Tärkein tämän työn pohjalta syntynyt kehittämiskehdoitus onkin se, että toiminta koetaan niin hyväksi, että sitä kannattaa jatkaa. Toinen aineistosta tehtävä kehitysidea olisi lisätä jo tapahtuvaa eri pajojen ja organisaatioiden kanssa tehtävää yhteistyötä, jotta Aurinkopajalle osallistuvat nuoret pääsisivät olemaan vuorovaikutuksessa suomalaisten ja suomen kieltä osaavien kanssa. Tätä kautta nuoret oppisivat suomalaisista ja suomalaisesta kulttuurista sekä voisivat harjoittaa suomen kielentaitoja.

Tämä opinnäytetyön kohderyhmänä toimi ukrainalaiset pakolaiset. Tutkimuksen kohderyhmällä oli kulttuurin ja kotimaan puolesta samanlaiset taustat. Yksi jatkotutkimus idea olisikin, tutkia sitä, miten kyseiset tavoitteet ja tutkimustulokset muuttuisivat, jos kyseessä olisikin työpaja, jossa olisi mukana kotoutuvia maahanmuuttaneita eri maista ja kulttuureista. Ukraina -hankkeelle on myönnetty jatkorahoitusavustusta seuraavalle vuodelle. Seuraava hanke onkin kohdennettu kaikille maahanmuuttaneille. ”Maahanmuuttaneiden nuorten sosiaalinen vahvistaminen työpajatoiminnan avulla” hanke on vuoden kestävä hanke, joka alkaa nykyisen Ukrainan -hankkeen päätyttyä 1.4.2023. Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää jatko-hankkeen toimintaa sekä ohjaus- ja taloudellisia resurssien kohdentamista suunnitellussa.

LÄHTEET

- Aflatuni, Roija 2023. VS: RiikanOppari Roijan edit. Email riikka.kalevo@humak.fi 28.2.2023
- Aluehallintovirasto 2022a. Valtionavustushakemus. Ei Julkaistu.
- Aluehallintovirasto 2022b. Valtion avustushakemuspäätös. Ei julkaistu.
- Arnkil, Tom Erik 2020. Kunnioittava ja toivoa herättävä kohtaaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Joensuu.
- Aurinkopaja 2022. Nuorten Taidetyöpajan Ukraina -hankkeen kuvaus ja tavoitteet. Ei julkaistu
- Castaneda, Anu & Kuusio, Hannamaria 2019. Sosiaalinen hyvinvointi, kotoutuminen ja terveys sekä näiden väliset yhteydet Suomen ulkomailla syntyneessä väestössä teoksessa; Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö. https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2020-02/Kotoutumisen_kokonaiskatsaus2020.pdf#page=123
- Diakonia ammattikorkeakoulu 2019. Kotoutuminen on muutakin kuin koulutusta ja työtä. Viitattu 31.1.2023. <https://dialogi.diak.fi/2019/03/21/kotoutuminen-on-muutakin-kuin-koulutusta-ja-tyota/>
- Drabczyk, Tanja 2017. Kansainvälisen ja monikulttuurisen toiminnan tutkimuksellinen kehittäminen Nuorten taidetyöpajalla. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyö (YAMK) opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/139543/tanja_drabczyk.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Kulttuurisensitiivinen ehkäisevä työ. Viitattu 1.3.2023. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihde-tyo/kulttuurisensitiivinen-ehkai-seva-tyo/>
- Helsingin kaupunki 2021. Turvapaikanhakijoiden määrä on tasaantunut. 28.6.2021. Viitattu 1.3.2023. <https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/pakolaiset>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023. Opinnäytetyön eettiset ohjeet. Humakin opinnäytetyöopas, AMK-perustutkinto. Viitattu 2.2.2023. <https://humak.libguides.com/c.php?g=684696&p=4899527>
- Hämäläinen, Tuija 2014. Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. Valtakunnallinen työpajayhdistys Ry
- Into - Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta 2023. Mikä on työpajatoiminta? Viitattu 11.1.2023 <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/mita-on-tyopajatoiminta/>
- Into - Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta 2021. Työpajatoiminta 2021-infograafi. Viitattu 11.1.2023. <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tyopajatoiminta-2021-infograafi/>
- Into - Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta 2022a. Työpajatoiminta ukrainan pakolaisten tukena. <https://www.intory.fi/ajankohtaista/uutiset/tyopajatoiminta-ukrainan-pakolaisten-tukena/>
- Into - Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta 2022b. Sosiaalinen vahvistaminen kuvina. <https://www.intory.fi/materiaalipankki/sosiaalinen-vahvistaminen-kuvina/>

- Jyväskylän kaupunki 2022. Pajakalenteri 2023. Viitattu 10.1.2023. <https://www.jyvaskyla.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuoriso/toiminta/nuorten-tyopajatoiminta/pajakalenteri>
- Jyväskylän kaupunki 2023. Kansainvälinen ja monikulttuurinen toiminta. Viitattu 17.2.2023. <https://www.jyvaskyla.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuoriso/toiminta/nuorten-taidetyopaja/tutustu-tyopajoihin/kansainvalinen-ja>
- Jyväskylän Yliopisto 2021. The NEW ABC project is underway with the aim of ancancing the integration of immigrant children and young people into education. Jyväskylän Yliopisto 20.4.2021. Viitattu 28.2.2023. <https://www.jyu.fi/en/current/archive/2021/04/the-new-abc-project-is-underway-with-the-aim-of-enhancing-the-integration-of-immigrant-children-and-young-people-into-education>
- Jyväskylän Yliopisto 2023a. Menetelmäpolkuja humanisteille. Narratiivinen analyysi. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysi-menetelmat/narratiivinen-analyysi>
- Jyväskylän Yliopisto 2023. Menetelmäpolkuja humanisteille. Sosiaalinen konstruktionismi. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/sosiaalinen-konstruktionismi>
- Kataikko, Marja-Sisko 2023. VS: Opinnäytetyö Aurinkopaja. Email riikka.kalevo@humak.fi 17.2.2023.
- Kautto, Tuija & Lehtipää, Kirsi 2014. Mikä ihmeen Taidetyöpaja? Jyväskylä
- Kinnunen, Riitta 2016. Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus Työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari. Valtakunnallinen työpajayhdistys Ry. Pieksämäki: Pieksäprint Oy.
- Kokkonen, Lotta & Pöyhönen, Sari & Reiman, Nina & Lehtonen, Tuija 2019. Sosiaaliset verkostot ja kielenoppiminen: kohti uutta ajattelua kotoutumiskoulutuksessa teoksessa; Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2020-02/Kotoutumisen-kokonaiskatsaus2020.pdf#page=123>
- Kotoutumisen osaamiskeskus 2023. Kotoutuminen ja pakolaisten vastaanotto. Viitattu 16.1.2023. <https://kotoutuminen.fi/kotoutuminen-ja-pakolaisten-vastaanotto>
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Finlex. Viitattu 16.1.2023. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Leinonen, Elina 2013. Perheen sukupolvisuhteet ja kotoutuminen nuorten näkökulmasta. Helsingin kaupungin tilastokeskus. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_11_29_Tutkimuksia_3_13_Leinonen.pdf https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_11_29_Tutkimuksia_3_13_Leinonen.pdf
- Leppänen, Jenni & Puroaho, Petri 2013. Maahanmuuttajien valmennus työpajoilla -opaskirja. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Helsinki. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38289/978-952-456-114-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Maahanmuuttovirasto 2021. Kiintiöpakolaistilastot 2020 julki – korona vaikutti valintojen järjestelyihin. 5.3.2021. Viitattu 1.3.2023. <https://migri.fi/-/kiintiopakolaistilastot-2020-julki-korona-vaikutti-valintojen-jarjestelyihin>
- Maahanmuuttovirasto 2022. Maahanmuuton tilastot 2021: Ennätysmäärä haki oleskelulupaa työn perusteella 26.2.2022. Viitattu 1.3.2023. <https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2021-ennatysmaara-haki-oleskelulupaa-tyon-perusteella>
- Mankonen, Hanna 2015. ”Se käynnisty se ajattelemisen prosessi, et mitä mä haluan tehdä ja mikä on se vaihtoehto.” Maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia Nuorten Taidetyöpajan vaikutuksesta kotoutumiseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyönkoulutusohjelman opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101217/Mankonen_Hanna.bdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Mieli – Suomen Mielenterveys ry 2023. Itsetuntemus ja itsetunto. Viitattu 2.2.2023. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/itsetuntemus-ja-itsetunto/>
- Mikkonen, Krista 2022. Ukrainasta saapuu Suomeen ensi vuonna kymmeniä tuhansia pakolaisia. Sisäministeriö. 25.11.2022. Viitattu 10.2.2023. <https://intermin.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/ukrainasta-saapuu-suomeen-ensi-vuonna-kymmenia-tuhansia-pakolaisia>
- Nuorten taidetyöpaja 2022. Ukraina -hanke väliraportti. Ei julkaistu
- Nyyti Ry 2023. Ihmissuhteet. Viitattu 27.2.2023. <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/ihmissuhteet/>
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3-4.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Tapaustutkimus. Luku 5.5. kokonaisuudesta Saaranen-Kauppinen, Anita ja Puusniekka, Anna. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_5.html
- Saukkonen, Pasi 2016. Mitä on kotoutuminen? 4/2016. Kvartti. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/mita-kotoutuminen>
- Sisäasiainministeriö 2011. Maahanmuuton vuosikatsaus 2010. Sisäasiainministeriö. <https://migri.fi/documents/5202425/6169001/2010+Maahanmuuton+vuosikatsaus+%28fi%29>
- Sisäministeriö 2022. Ukrainalaisten tilapäistä suojelua saavien oleskelulupia jatketaan ilman erillistä hakua. Sisäministeriö 29.12.2022. Viitattu 10.1.2023. <https://intermin.fi/-/ukrainalaisten-tilapaista-suojelua-saavien-oleskelulupia-jatketaan-ilman-erillista-hakua>
- Sisäministeriö 2023a. Tuhannet Ukrainasta paenneet voivat siirtyä kuntalaisiksi maaliskuusta alkaen. 3.2.2023. Viitattu 1.3.2023. <https://intermin.fi/-/tuhannet-ukrainasta-paenneet-voivat-siirtya-kuntalaisiksi-maaliskuusta-alkaen>
- Sisäministeriö 2023b. Tilapäistä suojelua Ukrainasta paenneille. Viitattu 17.1.2023. <https://intermin.fi/ukraina/tilapainen-suojelu>

- Tilastokeskus 2023. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 1.3.2023. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023a. Ryhmätoiminta ja toiminnalliset menetelmät. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/ryhmatoiminta-ja-toiminnalliset-menetelmat>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023b. Käsitteet. Viitattu 17.2023. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Kotoutumisen sanasto: 1. laitos. Helsinki: Valtioneuvoston julkaisuja. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163545/TEM_2021_54.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ulkoministeriö 2023. Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Viitattu 24.2.2023. <https://um.fi/venajan-hyokkays-ukraina>
- Valtioneuvosto 2021. Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2021: Suomen väestö monimuotoistuu – vaihtelua on alueittain. Sisäministeriö. Julkaisujankohda 13.4.2021. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-vaesto-monimuotoistuu-vaihtelua-on-alueittain>
- Valtonen, Anu & Viitanen, Meiju 2020. Ryhmäkeskustelut laadullisena tutkimusmetodina. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy.
- Vilka, Hanna. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Humanistinen Ammattikorkeakoulu

LIITTEET

Liite 1.

Minun Aurinkopajani -kysely

Tämä kysely on osa Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogi opiskelijan Riikka Kalevon opinnäytetyötä.

Tavoitteena on tuoda esiin nuorten kokemuksia Aurinkopajasta. Kysely on anonyymi eikä vastauksia yhdistetä Aurinkopajalle osallistuviin.

Kyselystä saatuja vastauksia säilytetään opinnäytetyön tekemisen ajan yksityisessä tiedostossa, johon pääsee käsiksi ainoastaan opinnäytetyön tekijä. Vastaukset poistetaan opinnäytetyön valmistuttua keväällä 2023.

1. Vastauksiani saa käyttää opinnäytetyössä*
 - Kyllä
 - Ei
2. Olen ollut Suomessa
 - 1–3 kk
 - 3–6 kk
 - Kauemmin, kuinka kauan?
3. Tällä hetkellä ajattelen, että haluan jäädä Suomeen.
 - Kyllä
 - En
 - En osaa sanoa
4. Ukrainassa minä olin
 - Yliopistossa
 - Koulussa
 - Töissä
 - Muu, mikä?
5. Olen osallistunut Aurinkopajan toimintaan
 - Alle 1 kuukauden
 - 1-3 kuukautta
 - 3-6 kuukautta

- Kauemmin, kuinka kauan?
6. Olen saanut suunnitella ja vaikuttaa toimintaan Aurinkopajalla.
- Paljon
 - Sopivasti
 - Vähän
 - En ollenkaan
7. Aurinkopaja on auttanut minua sopeutumaan uuteen ympäristöön Suomessa.
- Paljon
 - Sopivasti
 - Vähän
 - Ei ollenkaan
8. Aurinkopaja on auttanut minua sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen.
- Paljon
 - Sopivasti
 - Vähän
 - Ei ollenkaan
9. Olen saanut tarvitsemaani ohjausta/apua Aurinkopajalla.
- Paljon
 - Sopivasti
 - Vähän
 - En ollenkaan
10. Kun aloitin Aurinkopajalla..
11. Aurinkopajalla minulla on...
12. Aurinkopajalla minusta tuntuu..
13. Aurinkopajalla olen oppinut..
14. Aurinkopajan aikana olen tutustunut..
15. Aurinkopajan jälkeen minä...
16. Aurinkopajalla on parasta...
17. Kahden vuoden päästä, kun ajattelen Aurinkopajaa....Missä toivot olevasi? Mitä teet?
Mitä ajatuksia sinulla mahdollisesti on?
18. Aurinkopajasta haluan sanoa... (vapaa sana)

Minun Aurinkopajani

i Обязательные поля отмечены звёздочкой (*). Для полного заполнения формы в них обязательно ввести данные.

Этот опрос является частью дипломной работы Риики Калево, ученицы социальной педагогики Гуманистического колледжа.

Целью дипломной работы является выяснить опыт молодежи в Ауринокпая.

Опросник анонимный, ответы не будут связаны с конкретными участниками Ауринокпая.

Полученные ответы сохраняются на время написания дипломной работы в закрытом файле, к которому есть доступ только у Риики Калево. После того, как дипломная работа будет готова (весной 2023), ответы будут удалены.

1. Ответы можно использовать в дипломной работе. *

- да
 нет

2. Нахожусь в Финляндии

- 1-3 месяца
 3-6 месяца
 Дольше. Сколько:

3. Я думаю, что хочу остаться в Финляндии

- Да
 Нет
 Не могу сказать

4. В Украине я

- Учился в университете / колледже
 Учился в школе
 Работал
 Иное, что?

[Следующая страница](#)

5. Я участвую в Ауринокопя

- Меньше месяца
 1-3 месяца
 3-6 месяца
 Дольше, сколько?

6. Я мог планировать и влиять на деятельность в Ауринокопя

- Много
 Достаточно
 Мало
 Вообще нет

7. Через Ауринокопя мне было легче привыкнуть к новому окружению в Финляндии

- Да, в большой степени
 В достаточной степени
 Мало
 Вообще нет

8. Ауринокопя помогла мне приспособиться к новой жизненной ситуации

- Да, в большой степени
 В достаточной степени
 Мало
 Вообще нет

9. Я получил необходимую помощь в Ауринокопя

- Да, в большой степени
 В достаточной степени
 Мало
 Вообще нет

[Предыдущая страница](#)[Следующая страница](#)**10. Когда начал в Ауринокопя...****11. В Ауринокопя у меня...****12. В Ауринокопя я чувствую...**

13. В Ауринопя я научился...

14. Во время Ауринопя я познакомился..

15. После Ауринопя я ...

16. Самое лучшее в Ауринопя...

17. Через два года, если подумаешь о Ауринопя...

Кем ты надеешься быть? Что ты делаешь? Какие мысли у тебя возможно есть?

[Предыдущая страница](#)

[Следующая страница](#)

18. О Ауринопя я хочу сказать ...

[Предыдущая страница](#)

[Послать ответ](#)

Спасибо за участие в опросе!

Опрос подготовлен компанией Webropol
Нажмите здесь, чтобы прочитать больше

Liite 2.

Alaikäisen vanhempien informointi

Hyvä huoltaja,

Olen Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogi opiskelija Jyväskylästä. Teen opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on tuoda esiin Ukraina –hankkeen Aurinkopajaan osallistuneiden nuorten kokemuksia ja analysoida toiminnan tavoitteiden toteutumista. Tämä tapahtuu anonyymien kyselylomakkeen ja sen jälkeen käytävän ryhmäkeskustelun kautta.

Minulla on salassapitovelvollisuus. Nimeä tai muita henkilötietoja ei tule esiin opinnäytetyössä.

Yhteistyöterveisin,

Riikka Kalevo

Уважаемый родитель,

Я студентка социальной педагогики в Гуманистическом колледже в городе Jyväskylä.

Я делаю дипломную работу, целью которой является исследование опыта молодежи, участвующей в проекте Украина - Ауринкопая. Целью также является проанализировать насколько цели проекта достигнуты.

В исследовании я использую анонимный опросник и после опросника обсуждение в группе.

Во время исследования сохраняется конфиденциальность, в исследовании не будет указаны ни имена, ни другие личные данные.

Надеюсь на сотрудничество,

Риика Калево

Liite 3.

Kyselyn saateviesti WhatsApp -ryhmään.

Moikka!

Osa teistä on vastannut tähän kyselyyn, mutta pyytäisin kaikkia muita yli 18-vuotiaita vastamaan kyselyyn. Kaikki vastaukset auttavat minua paljon.

Tämä kysely on osa Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogi opintojen opinnäytetyötä.

Tavoitteena on tuoda esiin nuorten kokemuksia Aurinkopajasta. Kysely on anonyymi eikä vastauksia yhdistetä Aurinkopajalle osallistuviin.

Kyselystä saatuja vastauksia säilytetään opinnäytetyön tekemisen ajan yksityisessä tiedostossa, johon pääsee käsiksi ainoastaan opinnäytetyön tekijä. Vastaukset poistetaan opinnäytetyön valmistuttua keväällä 2023.

Kysely sulkeutuu torstaina 19.1.

Jos on kysyttävää, laita minulle viestiä +358 44 2707 680.

Kiitos paljon vastauksista!

Riikka Kalevo

Привет всем,

Часть из вас уже ответила на опросник, но я прошу и всех остальных (совершеннолетних) заполнить опросник. Все ответы помогут мне очень.

Этот опросник - часть моей дипломной работы обучения на социального педагога в Гуманистическом Колледже. Целью опросника - выяснить опыт молодежи об Ауринокпая. Опросник анонимный. Полученные ответы сохраняются в защищенном файле, доступ к которому только у меня. После завершения диплома весной 2023 ответы удаляются.

Если есть вопросы, пришли мне сообщение +358 44 2707 680. Опросник закрывается в четверг 19.01.2023

<https://link.webropolsurveys.com/S/B6CBF841B931799D>

Спасибо огромное за ответы!

Риика Калево

Liite 4.

Avoimen ryhmähaastattelun kysymykset

How would you describe youthwork in Ukraine?

Can you tell something about the youthwork in Ukraine?

Workshops are often meant for the young people who are unemployed and not in education, are there people like this in ukraine and do they provide solutions?

What kind of youthwork do you have?

How did you feel about Aurinkopaja first when you heard of it?

How do you feel about Aurinkopaja in general?

Do you have any activities like this workshop enviroment Aurinkopaja in Ukraine?

Is there anything you would change about the activities in Aurinkopaja?